

KOMMUNALT BEREDSKAB

Vejledningsmateriale til håndtering af sager
med overgreb mod børn og unge

Kolofon

Titel	Kommunalt beredskab Vejledningsmateriale til håndtering af sager med overgreb mod børn og unge
Udgiver	Socialstyrelsen Edisonvej 18, 5000 Odense
Udgave, år	4. udgave, 1. oplag, marts 2016
Copyright	Socialstyrelsen
Layout	MOCH A/S
Antal	Kun elektronisk
ISBN	Trykt udgave: 978-87-93052-36-9 Elektronisk udgave: 978-87-93052-37-6

www.socialstyrelsen.dk/overgreb

Indhold

Baggrund	4	Underretning	30
Indledning	5	Almindelig underretningspligt	30
Læsevejledning	6	Skærpet underretningspligt	30
		Hvad skal underretningen indeholde?	31
Del 1:		Handleveje i forhold til hvem mistanken retter sig mod	32
Målgruppe & definitioner	8	Mistanke eller viden i.f.t. forældre eller andre i forældres sted	34
Målgruppe	9	Mistanke eller viden i.f.t. en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte)	37
Definitioner og lovgivning	9	Mistanke eller viden i.f.t. en ansat	40
Vold	10	Mistanke eller viden i.f.t. et barn under 15 år	43
Seksuelle overgreb	11	Må man tale med barnet?	47
		Fokus på barnet og familien	48
Del 2:		Børnehus	48
Forebyggelse af vold og seksuelle overgreb	12	Samarbejde mellem kommunen og statsforvaltningen	50
Primær forebyggelse	13	Pressehåndtering	51
Forebyggelse på det organisatoriske område	14		
Forebyggelse på det faglige område	18	Del 5:	
Forebyggelse på det personlige område	18	Implementering af beredskabet	52
		Fokusområder i implementeringen	53
Del 3:		Ledelsens opgave i implementeringsprocessen	53
Tidlig opsporing	20	Organisatorisk understøttelse af implementeringsprocessen	54
Mulige tegn og reaktioner	21	Kompetenceudvikling af kommunens fagpersoner	57
Mulige tegn og reaktioner – seksuelle overgreb	22	Offentliggørelse og revidering	57
Mulige tegn og reaktioner – vold	24		
Børn, seksualitet og grooming	25	Referencer	58
Særligt udsatte børn og unge	27	Kontakt	59
Del 4:			
Handleveje for medarbejder, leder og kommune	28		
Handleveje i forhold til grad af viden	29		
1. grad: Bekymring	29		
2. grad: Mistanke	29		
3. grad: Viden	29		

Baggrund

Ved satspuljeforhandlingerne for 2013 til 2016 er der afsat 268 mio. til Overgrebspakken til en samlet indsats til beskyttelse af børn mod overgreb. Overgrebspakken består af et lovgivningsmæssigt initiativ og en række forskellige indsatser til beskyttelse af børn mod overgreb.

Lovgivningen

Lovgivningen til beskyttelse af børn mod overgreb træder i kraft 1. oktober 2013. Det betyder, at alle kommuner skal have et skriftligt dokumenteret beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge jf. Servicelovens § 19, stk. 5.

SERVICELOVEN

§ 19. Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal udarbejde et beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge. Beredskabet skal udformes skriftligt, vedtages af kommunalbestyrelsen og offentliggøres. Kommunalbestyrelsen skal revidere beredskabet løbende efter behov dog med maksimalt fire års intervaller.

Indsatser

I forbindelse med vedtagelsen af Overgrebspakken har SISO – det nationale videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn, som organisatorisk er forankret i Socialstyrelsen – fået til opgave at yde konsulentbistand til landets kommuner i forbindelse med kommunernes implementering af de lovpligtige kommunale beredskaber. Eksempler og vejledning i dette materiale er en del af dette arbejde.

I forbindelse med vedtagelse af Overgrebspakken oprettes der, jf. Serviceloven § 50 a, et børnehus i hver region til undersøgelse af et barn eller en ungs forhold, når der er mistanke eller viden om, at barnet eller den unge har været udsat for overgreb.

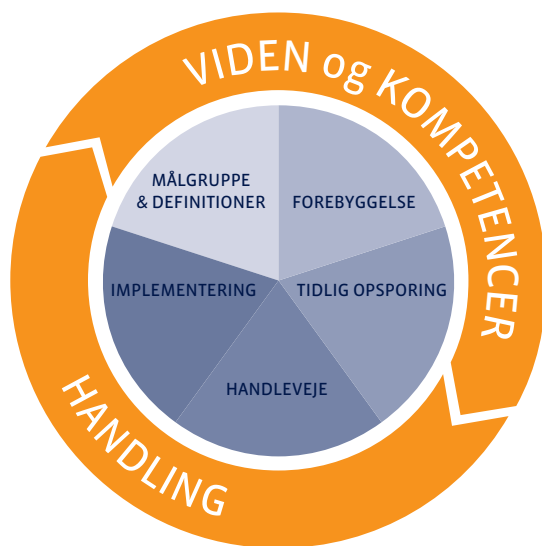

Overgrebspakken – børn skal altid beskyttes
Overgrebspakken er Social-, Børne- og Integrationsministeriets samlede indsats til beskyttelse af børn og unge mod overgreb.
www.socialstyrelsen.dk/overgreb

Indledning

Vold og seksuelle overgreb kan have vidtrækkende konsekvenser for børn og unge. Som voksne og fagpersoner har vi ansvaret for at beskytte børn og unge og bidrage til, at vi så tidligt som muligt bliver opmærksomme på og reagerer, hvis børn og unge udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Det kræver **viden, kompetencer og handling** – og derfor skal I i kommunen have et beredskab, der kan støtte det forebyggende og opsporende arbejde. Beredskabet skal være udformet skriftligt.

Figuren viser de fem områder, der skal beskrives i det kommunale beredskab.

Dette vejledningsmateriale beskriver, hvad et kommunalt beredskab bør indeholde. Det giver konkrete eksempler på indholdet i beredskabet, samt vejledning til, hvordan I kan arbejde med at udarbejde og implementere beredskabet.

Det kommunale beredskab skal medvirke til:

- at fagpersoner får den tilstrækkelige viden til at reagere.
- at fagpersoner bliver bedre til at forebygge, opspore og håndtere sager, hvor børn og unge udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- at fagpersoner arbejder tværfagligt og tværsektorielt i håndteringen af sagerne.
- at fagpersoner bliver i stand til at iværksætte en faglig kvalificeret indsats.

Beredskabet skal altså formidle viden om forebyggelse, tegn og reaktioner og beskrive konkrete handleveje, så man som medarbejder eller leder kender til egen rolle og ansvar og ved, hvordan man skal håndtere det, når der opstår en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

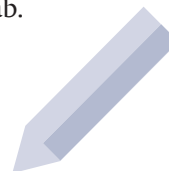
Beredskabet skal endvidere formidle kommunens organisering på området og skabe grundlag for arbejdet med forebyggelse af overgreb i kommunens dag- og døgntilbud samt skoler.

Læsevejledning

Materialet giver eksempler på og vejledning til hvordan I kan udarbejde og implementere et kommunalt beredskab til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge, jf. Serviceloven § 19, stk. 5.

Materialet formidler de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer i sager om overgreb mod børn og unge og beskriver anbefalinger til, hvordan I i praksis kan arbejde med implementeringen af beredskabet i kommunen.

Dele af materialet kan I tage direkte og overføre til jeres eget beredskab.

Andre dele skal I arbejde videre med og give en lokal udformning, fx ved at indsætte kontaktoplysninger på relevante kontaktpersoner eller ved at udarbejde lokale politikker.

Jeres beredskab skal indeholde fem dele, svarende til opdelingen i dette materiale:

Del 1: Målgruppe og definitioner

præsenterer målgruppen for det kommunale beredskab, samt definitioner på vold og seksuelle overgreb, herunder de strafferetlige bestemmelser.

Del 2: Forebyggelse

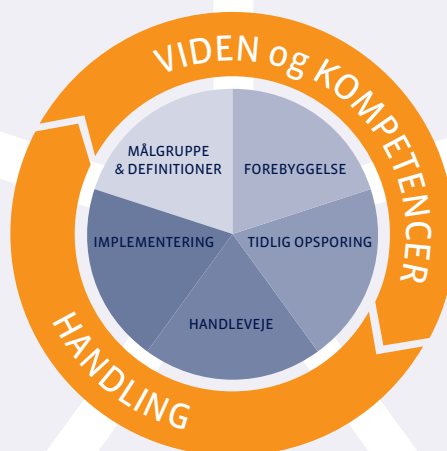
præsenterer anbefalinger til fokusområder og ideer til, hvordan I kan arbejde med den primære forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge.

Del 3: Tidlig opsporing

præsenterer anbefalinger til hvordan I kan arbejde med den sekundære forebyggelse med fokus på tilgangen til den tidlige opsporing af vold og seksuelle overgreb, mulige tegn og reaktioner hos børn og unge, der udsættes for vold og seksuelle overgreb, børns seksualitet, grooming og børns udsathed for vold og seksuelle overgreb.

Del 5: Implementering

præsenterer anbefalinger til hvordan I kan arbejde med at sikre kendskabet til og ejerskabet af beredskabet i kommunen, og til hvordan I sikrer en løbende opfølgning og den lovpligtige revidering af beredskabet.

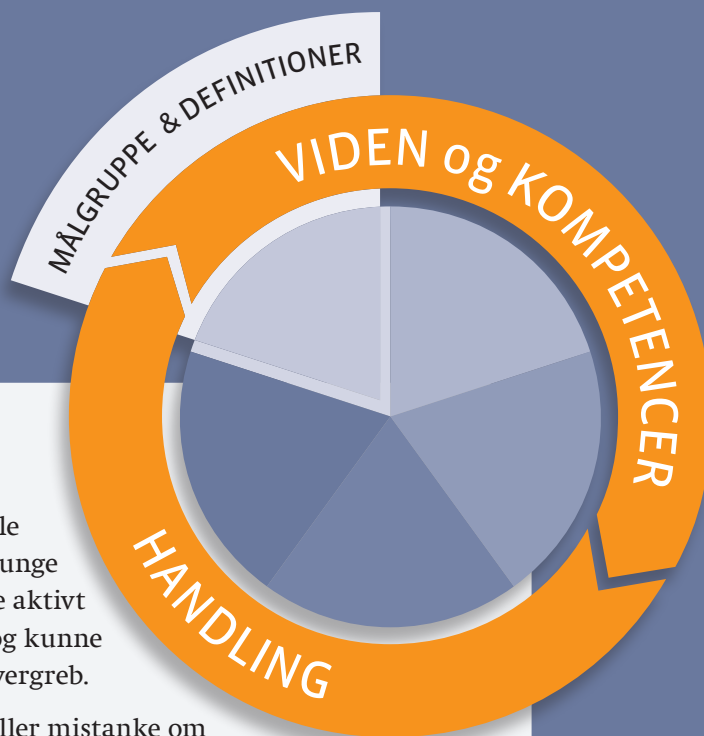

Del 4: Handleveje

præsenterer de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer for medarbejdere og ledere i kommunens institutioner, skoler m.m., når man får en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn eller en ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb. Afsnittet beskriver også de lovgivningsmæssige krav til myndighedsforvaltningen i sager med overgreb mod børn og unge, herunder behandlingsindsats og børnehusets opgave i relation til barn og forældre.

Del 1:

MÅLGRUPPE & DEFINITIONER

Indledning

Kommunale beredskaber henvender sig til alle der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Disse medarbejdere skal bidrage aktivt til at forebygge overgreb mod børn og unge og kunne handle aktivt på en eventuel mistanke om overgreb.

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb.

Dette afsnit beskriver målgruppen for kommunale beredskaber og definitioner på vold og seksuelle overgreb, samt de strafferetslige bestemmelser for vold og seksuelle overgreb.

Brug målgruppebeskrivelsen og definitionerne direkte i jeres kommunale beredskab, eller tilpas den til jeres institution eller skole.

Brug evt. definitionerne som afsæt for en diskussion af værdigrundlaget på jeres institution eller skole.

Målgruppe

Det skal fremgå tydeligt af beredskabet, hvem der indgår i målgruppen for beredskabet. Brug følgende definition eller tilpas den til jeres kommune eller institution:

MÅLGRUPPE

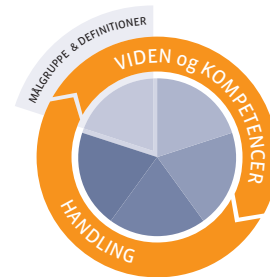
Beredskabet henvender sig til alle professionelle, der i deres arbejde har kontakt med børn og unge under 18 år. Det gælder både ledere og ansatte i dagpleje, dagtilbud, skoler, skolefritidsordninger, klubber, sundhedsplejen, myndighedsrådgivere, pædagogisk psykologisk rådgivning, behandlingstilbud til børn og unge og deres familier, den kommunale tandpleje, døgninstitutioner, socialpædagogiske opholdssteder, plejefamilier og andre, der er i kontakt med børn og unge under 18 år.

Definitioner og lovgivning

For at kunne observere og reagere på viden eller mistanke om vold og seksuelle overgreb er det nødvendigt at definere, hvad der forstås ved vold og seksuelle overgreb, og at uddybe de begreber, som knytter sig hertil.

Definitionerne på de følgende sider tager afsæt i de definitioner, som SISO anvender for vold og seksuelle overgreb.¹

Det kan også være nyttigt at kende de strafretslige bestemmelser for vold og seksuelle overgreb. De væsentligste paragraffer er præsenteret på de følgende sider.

Vold

DEFINITION

Vold er en handling eller trussel, der uanset formålet kan krænke en anden persons integritet, eller som skræmmer, smerter eller skader personen – uanset om personen er et barn eller en voksen. Volden kan have samme effekt på andre personer, der overværer eller overhører handlingen. Volden kan både være en bevidst handling eller en handling, der sker i affekt.

Uanset typen af vold, der begås mod et barn, så er der tale om en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som er ødelæggende for eller forhindrer udviklingen af et positivt selvbillede hos barnet. Enhver form for vold bringer barnets udvikling og sundhed i fare.²

STRAFFELOVEN

§ 244. Den, som øver vold eller på anden måde angriber en andens legeme, straffes med bøde eller fængsel indtil 3 år.

§ 245. Den, som udøver et legemsangreb af særlig rå, brutal eller farlig karakter eller gør sig skyldig i mishandling, straffes med fængsel indtil 6 år. Har et sådan legemsangreb haft betydelig skade på legeme eller helbred til følge, skal dette betragtes som en særlig skærpende omstændighed.

§ 245 a. Den, som ved et legemsangreb med eller uden samtykke bortskærer eller på anden måde fjerner kvindelige ydre kønsorganer helt eller delvis, straffes med fængsel indtil 6 år.

§ 246. Har et legemsangreb været af så grov beskaffenhed eller har haft så alvorlige skader eller døden til følge, at der foreligger skærpende omstændigheder, kan straffen stige til fængsel i 10 år.

Strafferetslige bestemmelser

Når et barn udsættes for fysisk eller psykisk vold, er der tale om, at barnet ufrivilligt udsættes for en adfærd fra forældrene eller andre omsorgsgivere, som kan bringe barnets sundhed, udvikling og trivsel i fare. Strafferetligt er vold opdelt i en række kategorier af strafbare handlinger med beskrivelse af strafferammer, jf. følgende paragraffer i Straffeloven:

FORÆLDREANSVARSLOVEN

§ 2, stk. 2: Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling.

Seksuelle overgreb

DEFINITION

Seksuelle overgreb mod børn er karakteriseret ved følgende:

- Den voksne udnytter barnets tillid.
- Det seksuelle overgreb krænker barnets integritet.
- Det er en handling, som barnet ikke kan forstå eller misforstår, og som barnet ikke er modent til at give samtykke til.
- Det seksuelle overgreb er udtryk for den voksnes behov og på den voksnes betingelser, eller et udtryk for børn og unge, der udsætter andre børn og unge for seksuelt grænseoverskridende adfærd.
- Det er en handling, som overskrider samfundets lovgivning og den almindelige moral.³

Strafferetslige bestemmelser

Denne forholdsvis brede definition kan suppleres med bestemmelserne fra den danske straffelov. Ifølge straffeloven er det strafbart at have et seksuelt forhold til personer under 15 år.

Den strafferetlige definition af seksuelle overgreb findes i straffelovens kapitel 23 og 24, som omhandler forbrydelser mod kønsædeligheden.

Følgende kategorier af handlinger er strafbare:

STRAFFELOVEN

§ 210. Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med slægtning i nedstigende linje. Adoptionsforhold si-destilles med biologisk slægtskab. Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje mellem søskende.

§ 216. Voldtægt.

§§ 219, 222, 223, 225. Samleje eller andet seksuelt forhold end samleje med et barn under 15 år – dog 18 år, hvis barnet eller den unge er betroet til undervisning/opdragelse.

§ 224, 225. Køb af seksuelle ydelser fra personer under 18 år.

§§ 226, 232, 234, 235. Blufærdighedskrænkelser (blotteri, beføling, beluring, verbal uterlighed) samt optagelse, besiddelse og udbredelse af fotos/film osv. af person under 18 år.

FORÆLDREANSVARSLØVEN

§ 2, stk. 2: Barnet har ret til omsorg og tryghed. Det skal behandles med respekt for sin person og må ikke udsættes for legemlig afstraffelse eller anden krænkende handling.

Del 2:

FOREBYGGELSE AF VOLD OG SEKSUELLE OVERGREB

Indledning

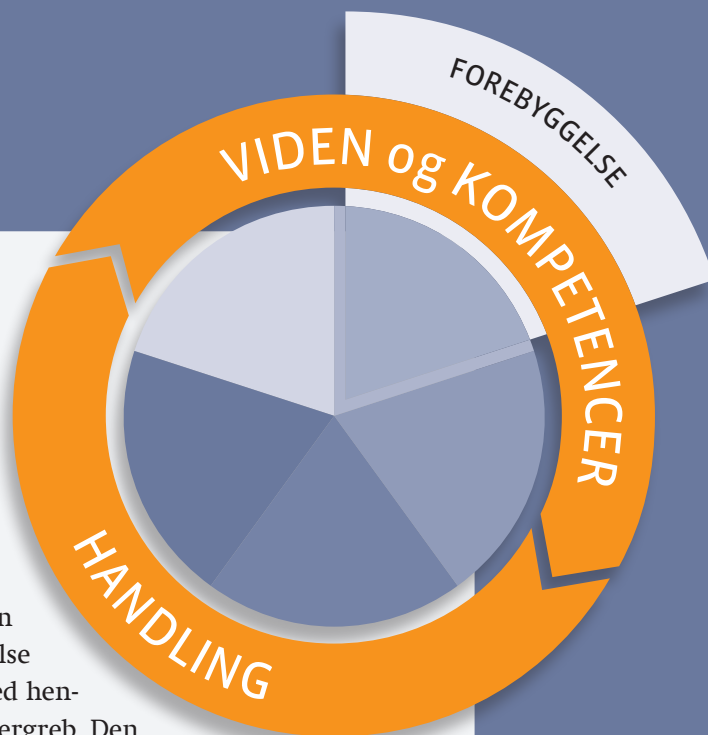
Hvordan kan man sikre, at de rammer børnene har og den måde man omgås dem på i institutioner og skoler er trygge? Hvordan kan man arbejde med primær forebyggelse i form af værdigrundlag, forebyggelsespolitik og faglig viden?

Forebyggelsen af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge kan fokusere på den primære og den sekundære forebyggelse.⁴ Den primære forebyggelse omhandler de aktiviteter, der kan igangsættes med henblik på at hindre, at børn og unge udsættes for overgreb. Den sekundære forebyggelse har til formål at opspore de børn og unge, der udsættes for eller er i risiko for at udsættes for vold og seksuelle overgreb. Den sekundære forebyggelse beskrives i Del 3: Tidlig opsporing.

Dette afsnit handler om den primære forebyggelse og præsenterer anbefalinger og ideer til hvordan man i kommunens dagtilbud, skoler, døgntilbud samt øvrige relevante institutioner kan arbejde med den primære forebyggelse af overgreb mod børn og unge.

Brug afsnittet direkte i jeres eget beredskab, eller brug de dele I finder relevant. Brug afsnittets redskaber som afsæt for at drøfte værdigrundlag, politikker, og procedurer, som I supplerer beredskabet med.

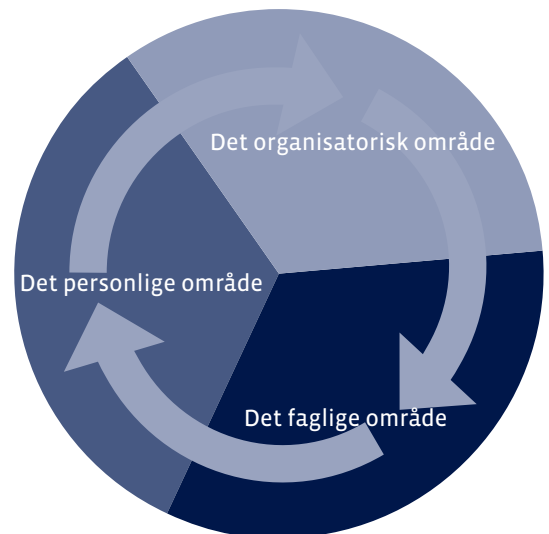
Primær forebyggelse

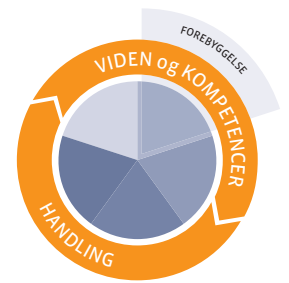
I det følgende beskrives ideer til, hvordan man i kommunens dagtilbud, skoler, døgn-tilbud samt øvrige relevante institutioner kan arbejde med fokus på den primære forebyggelse af overgreb mod børn og unge.

Forebyggelse af seksuelle overgreb udfordrer fagpersonernes viden, de organisatoriske rammer samt de personlige forudsætninger og barrierer. I den primære forebyggelse af overgreb mod børn og unge bør der arbejdes med forebyggelse på tre forskellige områder:

- det organisatoriske område
- det faglige område
- det personlige område.

De tre fokusområder spiller i praksis tæt sammen, og det er vigtigt, at der arbejdes på alle tre områder med forebyggelsen.⁵

Forebyggelse på det organisatoriske område

En række organisatoriske forhold danner rammen om det pædagogiske arbejde og det hverdagsliv, som udspiller sig på kommunens institutioner og skoler. De organisatoriske rammer understøtter de pædagogiske metoder og bidrager til, at børnene og de unge får ro til at udvikle sig.

Når I arbejder med forebyggelse på det organisatoriske område er det derfor en god ide at se på, hvilke værdier og normer, der former hverdagen på institutionen eller skolen. Jeres værdier og normer bør afspejles i et sæt politikker, regler, og procedurer, og tilsammen udgøre jeres organisatoriske forebyggelse.

Værdier, normer, politikker, regler og procedurer bliver til og udfordres løbende gennem dialog. De bør derfor basere sig på og afspejle grundige fælles drøftelser blandt medarbejdere om, hvordan man skaber trygge miljøer, der understøtter, at børn og unge ikke udsættes for vold og seksuelle overgreb.

Her følger tre forslag til hvordan I kan arbejde med værdigrundlag og forebyggelsespolitik.

Indledende arbejde

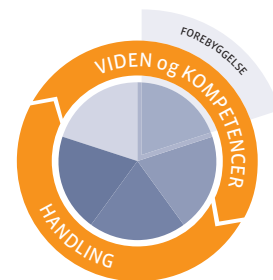
Man kan indledningsvis sætte fokus på de organisatoriske rammer ved fx at drøfte værdier, normer, politikker i en åben dialog. Brug de synspunkter, der kommer frem til at revidere jeres værdigrundlag og politik eller til at udarbejde sådanne.

DIALOG OM VÆRDIER, POLITIK OG PROCEDURER

Man kan indledningsvis sætte fokus på de organisatoriske rammer ved fx at drøfte de følgende temaer og spørgsmål i en åben dialog. Det er vigtigt at forholde sig nysgerrigt og anerkendende til de synspunkter, der kommer frem. Notér på hvilke områder, der er behov for mere viden eller for at iværksætte handling.

Temaer	Eksempel på spørgsmål
<p><i>Har I et formuleret værdigrundlag?</i></p>	<p>Hvis ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvordan understøtter de regler, normer og aftaler, I har på jeres institution eller skole, de fælles værdier? • Hvordan kobler forebyggelsen af seksuelle overgreb og vold sig til jeres værdigrundlag?
<p><i>Har I en overordnet politik til forebyggelse af vold og seksuelle overgreb?</i></p>	<p>Hvis ja:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Hvad består den af? • Er der områder, hvor der er behov for at udvikle yderligere? Er der fx klarhed over, hvordan I vil forholde jer, hvis I får mistanke om overgreb? • Er der behov for et skriftligt beredskab? • Er der forhold i de fysiske rammer, der øger risikoen for overgreb?
<p><i>Har I tydelige fælles regler, aftaler og normer, som er væsentlige for forebyggelsen af vold og seksuelle overgreb?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan er de fælles regler, aftaler og normer beskrevet? • Er de formuleret i en skriftlig politik? • Hvilke regler, aftaler og normer er relevante, når det drejer sig om forebyggelse af vold og seksuelle overgreb? • Hvilke skrevne og uskrevne regler er der fx i forhold til samværs- og omgangsformer mellem voksne og børn og børnene imellem?
<p><i>Har I løbende en åben dialog på skolen eller i institutionen om forebyggelsen af vold og seksuelle overgreb?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan sikrer I, at der løbende er fokus på at italesætte regler, aftaler og normer, som er væsentlige for forebyggelsen af vold og seksuelle overgreb? • Har I fx fastsat, hvor ofte og i hvilket regi I vil drøfte disse? • Hvordan understøtter I en åben dialogorienteret tilgang i det daglige?
<p><i>Samler I løbende op på koblingen mellem de fælles værdier, regler og normer og den daglige praksis?</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> • Hvordan er forholdet mellem formelle og uformelle regler? • Afspejler den daglige pædagogiske praksis de fælles værdier, regler og normer? • Lad evt. konkrete erfaringer og episoder danne grundlag for en fælles diskussion.

Forebyggelsespolitik

Som led i forebyggelsen af overgreb mod børn og unge kan man på institutioner og skoler udarbejde en forebyggelsespolitik på området. Der kan indgå en eller flere del-politikker i en overordnet forebyggelsespolitik. Det kan fx være en politik for samværs- eller omgangsformer, en særskilt seksualpolitik eller en politik for brugen af sociale medier.

Politikker kan være med til at tydeliggøre rammerne for samvær mellem voksne og børn/unge på institutionen, skolen eller anbringelsesstedet samt børnene og de unge imellem – og er derfor et vigtigt forebyggelsestiltag. Politikker kan sætte fokus på normer, situationer og kontekster, der hhv. begrænser og øger risikoen for overgreb.

Brug politikken aktivt og drøft den med løbende mellemrum med henblik på evt. behov for justering.

DIALOG OM NORMER OG OMGANGSFORMER

Følgende spørgsmål kan inspirere til drøftelse af normer og omgangsformer på de enkelte institutioner og skoler. Skriv svarene på spørgsmålene ned og anvend dem som element i en fælles politik på arbejdspladsen. Drøft politikken med løbende mellemrum med henblik på evt. behov for justering.

- Har vi her på institutionen den nødvendige viden om børns seksualitet?
- Hvornår, hvor og hvor længe er det i orden, at voksne er alene med børn/unge?
- Er det i orden at give børn/unge kram? Kys? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Kan vi sende nye medarbejdere alene på tur med børn/unge?
- Har vi regler for hvem, der sover sammen med børn/unge og hvilke børn, der sover sammen, når vi er på tur? Hvorfor? Hvorfor ikke?
- Går man i bad/klæder om sammen med børn/unge?
- Hvilket sprog og tone anvender vi voksne indbyrdes – og i forhold til børnene?
- Hvordan snakker vi om børns seksualitet? Hvilke ord bruger vi?
- Hvordan håndterer og snakker vi om det, hvis et barn har en seksuelt grænseoverskridende adfærd?
- Hvordan håndterer vi det, hvis vi oplever, at en voksen udviser en grænseoverskridende adfærd overfor et barn?
- Hvad er acceptabel påklædning her hos os?
- Har vi en fælles holdning til vold?
- Hvornår er der tale om, at forældre udøver vold mod deres barn?
- Hvornår har vold en karakter, hvor vi skal reagere?

fortsættes >>

- Kender børnene til deres rettigheder fx ift. fysisk afstraffelse?
- Hvordan introduceres nye medarbejdere til vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan fortæller vi forældrene og andre samarbejdspartnere om vores normer for adfærd og omgangsformer?
- Hvordan vil vi sikre omsætningen af de fælles normer i praksis således, at alle her på stedet kender til de fælles normer for adfærd og omgangsformer?

Ansættelsessamtale og introduktionsforløb

Værdigrundlag og forebyggelsespolitik kan med fordel bruges i forbindelse med ansættelse af nyt personale. Det kan bruges som udgangspunkt for en drøftelse allerede i ansættelsessamtalen. Det kan også bruges i et introduktionsforløb, så nye medarbejdere bliver bekendt med stedets værdier og får indsigt i, hvordan de afspejler sig i hverdagens praksis – også i forhold til forebyggelsen af vold og seksuelle overgreb.

GODE IDÉER TIL ANSÆTTELSESAMTALEN

Følgende arbejdsgang kan inspirere til at I bruger jeres værdigrundlag aktivt, når I ansætter personale. Det giver jer og ansøgeren mulighed for gensidigt at vurdere om værdier og normer matcher.

Før samtalen:

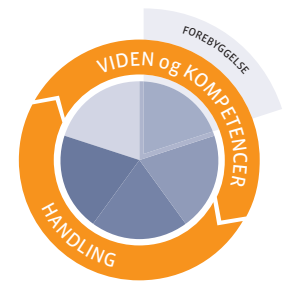
- Forbered ansættelsessamtalen godt, nedskriv evt. eksempler på spørgsmål og situationer vedr. grænser og omgangsformer, som ansøgeren skal forholde sig til og reflektere over. Sørg for, at alle deltagere har en grundig forståelse for spørgsmålene og har drøftet dem, inden samtalen finder sted.

Under samtalen:

- Informér ansøger om pædagogisk praksis, normer for omgangsformer, evt. beredskabsplan mm., så ansøger er opmærksom på, at man har fokus på disse problemstillinger og lægger vægt på en åben og reflekteret tilgang.
- Stil konkrete spørgsmål om grænseoverskridende adfærd og vurdér ansøgers reaktioner og refleksioner. Har personen hensigtsmæssige grænser?

Efter samtalen:

- Indhent referencer på den ansøger, man overvejer at ansætte. Det kræver samtykke fra ansøger.
- Børneattest, indhent oplysninger fra Det Centrale Kriminalregister. Det kræver skriftligt samtykke fra ansøgeren.⁶

Forebyggelse på det faglige område

At arbejde med forebyggelse af vold og seksuelle overgreb mod børn og unge på det faglige område handler i høj grad om, at man som leder og medarbejder besidder en faglig viden om:

- Tegn og reaktioner hos børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Børns seksualitet og grænsedragningen mellem legitim seksuel adfærd og bekymrende seksuel adfærd.
- Forståelsen og tolkningen af børn og unges tegn og reaktioner på vold og seksuelle overgreb
- Mulige skadevirkninger for børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.
- Grooming og den forførelses- og manipulationsproces, der ofte går forud for, at et overgreb finder sted.
- Det kommunale beredskab og kendskab til de forskellige handleveje i sager med overgreb mod børn og unge.
- At tale med børn generelt og specifikt i relation til temaerne vold og seksuelle overgreb.
- At kunne handle på trods af, at man er i tvivl og på trods af, at man ikke har sikkerhed for, hvad der er sket, og om barnet har været udsat for overgreb.

Se Del 3: "Tidlig opsporing", afsnittet "Mulige tegn og reaktioner" og Del 4: "Handleveje for medarbejder, leder og kommune" for mere information om de faglige emner.

Udover faglig viden er det også vigtigt, at der er en åbenhed og dialog på arbejdspladserne i forhold til at italesætte en

bekymring eller mistanke om, at et barn udsættes for overgreb. Det er også vigtigt, at man som leder og medarbejder er i stand til at gå i dialog med børnene og forældrene.

Forebyggelse på det personlige område

Fagpersoner kan blive påvirkede følelsesmæssigt, når de møder børn og unge, der har været udsat for omsorgssvigt og ikke mindst vold og seksuelle overgreb i deres opvækst. Fagpersonens personlige erfaringer, holdninger, normer og barrierer i forhold til temaerne vold og seksuelle overgreb bliver aktiveret, hvis et barn har været udsat for vold eller et barn har en seksualiseret adfærd eller udviser andre tegn og reaktioner på, at det har været udsat for vold og seksuelle overgreb. I disse situationer kan medarbejderen opleve at få sine personlige grænser og blufærdighed overskredet, lige som det kan opleves svært at rumme, hvis børn og unge fortæller om vold og seksuelle overgreb.

Kendskab til egne personlige grænser og barrierer er afgørende for en professionel og fagligt kvalificeret indsats og støtte til børnene. En vigtig del af den forebyggende indsats er derfor, at man som fagperson er i stand til at registrere og rumme de personlige følelser og reaktioner, der opstår.

SUPERVISION

Supervision er et anvendeligt redskab til fagligt at håndtere de dilemmaer og udfordringer, man som fagperson møder i sit arbejde med børn, der udsættes for vold og seksuelle overgreb. Supervisionen giver fagpersonerne mulighed for at italesætte tanker og oplevelser i arbejdet med børnene og de unge. Ved hjælp af faglige drøftelser og refleksioner er supervisionen med til at styrke fagpersonernes faglige viden og skabe overblik over mulige handleveje i en professionel håndtering.

SISO

Videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn (SISO) yder gratis konsulentbistand til forebyggelse og tidlig opsporing i dagtilbud, skoler og anbringelsessteder. Kommuner kan rekvirere kompetenceforløb for personale i dagtilbud, skoler og anbringelsessteder og hjælp til udarbejdelse af samværsplaner, der fremmer forebyggelse og tidlig opsporing af børn og unge, der udsættes for vold og seksuelle overgreb.

I kan hente mere inspiration til arbejdet med en politik til forebyggelse og opsporing af overgreb mod børn på www.socialstyrelsen.dk/overgreb-forebyg-arbejde

Del 3:

TIDLIG OPSPORING

Indledning

Det er skadeligt for børn og unge, at blive udsat for vold og seksuelle overgreb, derfor er det vigtigt, at fagpersoner så tidligt som muligt opsporer og handler, hvis der er mistanke eller viden om, at børn og unge udsættes for overgreb. Tidlig opsporing er en del af den sekundære forebyggelse.

Det er ofte gennem barnet selv, man får viden eller mistanke om overgreb, og selvom det sjældent er muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet mistanken, er det vigtigt, at man som fagperson har faglig viden om de mulige tegn og reaktioner barnet kan udvise.

Dette afsnit handler om den sekundære forebyggelse og beskriver anbefalinger til, hvordan man kan arbejde med tidlig opsporing af overgreb, i form af at sikre at alle relevante fagpersoner har den fornødne viden om mulige tegn og reaktioner på vold og overgreb, om børn og seksualitet, om grooming og om særligt udsatte grupper af børn.

Brug afsnittet direkte i jeres eget beredskab, eller indsæt tilsvarende afsnit, der evt. er tilpasset lokale forhold.

Mulige tegn og reaktioner

Seksuelle overgreb og vold mod børn og unge er ofte omgærdet af tavshed og hemmeligholdelse og kan foregå gennem længere tid, uden at omgivelserne får kendskab til det. Det kan således være en vanskelig og kompleks opgave at opspore overgreb mod børn og unge.

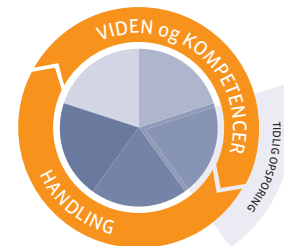
Det er sjældent muligt umiddelbart at få be- eller afkræftet en mistanke, og som fagperson står man derfor ofte med tvivl, usikkerhed, uvished og uden dokumentation for, om overgrebet har fundet sted. Det er ofte gennem barnet, at man får viden eller mistanke om overgreb. Barnet udviser måske nogle tegn og reaktioner eller kommer med nogle udsagn om overgreb. Barnet har brug for, at et andet menneske aktivt og engageret reagerer og tager initiativ i forhold til de udsagn, barnet kommer med, eller de tegn og reaktioner, barnet udviser. Som fagperson er det derfor vigtigt, at man dels har en faglig viden om de mulige tegn og reaktioner, som et barn kan udvise, dels har en viden om de processer, der ligger bag afdækningen af et overgreb, for såvel fagpersonen som barnet.

Børns tegn og reaktioner på overgreb er komplekse, flertydige og multifaktorielle.

Der kan indgå både somatiske, psykologiske og sociale aspekter i et barns bekymrende adfærd eller mistrivsel. Samtidig er det vigtigt at være opmærksom på, at tegn på mistrivsel ikke nødvendigvis er ensbetydende med tegn på overgreb.

Tegn på mistrivsel kan fx også vise sig ved andre belastende oplevelser i barnets tilværelse som fx skilsmisse, et nært familimedlems sygdom eller død eller skoleproblemer. Manglende trivsel kan også være tegn på andre former for omsorgssvigt, ligesom det kan være udtryk for, at barnet ikke får dækket sine fundamentale udviklingsbehov.

Derfor er det hverken muligt eller hensigtsmæssigt at udarbejde en facitliste, der rummer tegn og reaktioner, som kan bruges som tjekliste, når man har en mistanke og er i tvivl. Beskrivelsen af mulige tegn og reaktioner skal derfor læses som *opmærksomhedspunkter*. Den faglige viden om tegn og reaktioner skal altid sættes i forhold til den viden, man har om det konkrete barn og dets familie. Hvor gammelt er barnet? Hvor modent er barnet? Hvordan er barnets livsvilkår, og i hvilken kontekst kommer barnets mistrivsel eller bekymrede adfærd til udtryk? Hvad er konkret observeret, og hvad har barnet eventuelt selv konkret givet udtryk for?

Mulige tegn og reaktioner – seksuelle overgreb

I nedenstående oversigt beskrives en række forskellige mulige tegn og reaktioner på seksuelle overgreb. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og sociale/adfærdsmæssige tegn og reaktioner. Der sondres ligeledes mellem de tegn og reaktioner henholdsvis småbørn, mellemstore børn og teenagere særligt kan udvise.⁷

FYSISKE TEGN

Småbørn

- Rødmen, irritation omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Smerte, kløe, udslæt omkring kønsorganer, skede- og endetarmsåbning
- Vaginal blødning, blødning fra kønsorganer og endetarmsåbning
- Blærebetændelse, skedekatar
- Blod i underbukserne
- Have svært ved at gå eller sidde
- Mave- og fordøjelssevanskeligheder
- Klager over utilpashed
- Stoppe ting/objekter op i skede- og endetarmsåbning
- Ufrivillig vandladning, encoprese
- Revner i mundvige, sår i munden
- Pådragelse af seksuelt overførte sygdomme
- Synkebesvær, ubehag ift. bestemte fødevarer
- Usædvanlig kropslugt (sæd)
- Følger ikke normal vækstkurve

Mellemstore børn

Mellemstore børn vil udvise de samme fysiske tegn og symptomer som småbørn.

Herudover:

- Psykosomatiske klager over smerter i underlivet, hovedpine, mavepine m.m.
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Mangelfuld eller overdreven personlig hygiejne

Teenagere

Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.

Herudover:

- Tidlig seksuel aktivitet
- Tidlig graviditet og abort
- Forsøg på at tilbageholde/skjule fysisk udvikling

PSYKISKE TEGN

Småbørn

- Humørsvingninger
- Tristhed
- Angst
- Uforklarlig gråd, skrigiture
- Mareridt, bange for at falde i søvn
- Udvide ligegyldighed, robot-lignende adfærd
- Ensomhedsfølelse
- Isolation
- Reagerer ikke på opfordring på kontakt, trækker sig ind i sig selv/i en skal
- Mistillid til voksne
- Utryk tilknytning
- Dissociation
- Ukritisk i kontakten til andre

Mellemstore børn

Mellemstore børn vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn.

Herudover:

- Lav selvfølelse
- Magtesløshed
- Apati
- Skyldfølelse
- Skamfølelse
- Begyndende depression
- Indadvendthed

Teenagere

Teenagere vil udvise de samme psykiske tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.

Herudover:

- Depression
- Mistillid til andre
- Manglende identitetsfølelse
- Forvirret omkring kønsidentitet
- Forøget skyld- og skamfølelse

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

Småbørn

- Ændring i adfærd
- Seksualiseret adfærd
- Overdreven/tvangspræget onani
- Usædvanlig interesse i og viden om seksualitet ud over alders- og udviklingsmæssigt niveau
- Koncentrationsvanskeligheder fx ved leg og samvær med andre
- Leg med dukker, hvor seksuelle overgreb illustreres
- Regredierende adfærd, baby-sprog
- Udadreagerende, aggressiv adfærd, sparke, slå, bide
- Hyperaktivitet
- Frustration og vrede
- Frygt for og modvilje mod bestemte personer eller steder
- Umotiveret gråd
- Tavshed
- Påførelse af selvforskyldt smerte, banke hovedet ind i ting, trække i hår, skære i sin krop

Mellemstore børn

Mellemstore børn vil udvise de samme sociale tegn og symptomer som småbørn.

Herudover:

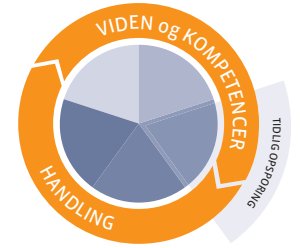
- Indlæringsvanskeligheder, manglende koncentration
- Udvide voksen seksuel adfærd, gå forførende, flirtende
- Påfaldende påklædning
- Manglende blufærdighed eller overdreven blufærdighed ift. egen krop og i relation til omgivelserne
- Begyndende selvdestruktiv adfærd
- Tab af kompetencer
- Begyndende udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå seksuelle overgreb eller afsløring heraf
- Mobning
- Begyndende selvmordstanker

Teenagere

Teenagere vil udvise de samme tegn og symptomer som småbørn og mellemstore børn.

Herudover:

- Selvskadende adfærd, cutting, selvmordstanker- og forsøg
- Spiseforstyrrelser
- Alkohol og stofmisbrug
- Udvide pseudomodenhed
- Hemmelighedsfulde, skamfulde
- Udvikling af specielt kropssprog, kropsholdning

Mulige tegn og reaktioner – vold

I nedenstående oversigt beskrives en række forskellige mulige tegn og reaktioner på vold. Der skelnes mellem fysiske, psykiske og sociale/ adfærdsmæssige tegn og reaktioner.

FYSISKE TEGN

- Mærker efter slag
- Brandmærker
- Sår på kroppen
- Mærker efter kvælningsforsøg
- Brud på arme og ben, kraveben eller andre knoglebrud
- Symptomer på 'shaken baby syndrome'
- Hyppige skadestuebesøg
- Psykosomatiske klager
- Vanskeligheder med kropslig kontakt, berøring
- Søvnvanskeligheder

PSYKISKE TEGN

- Tristhed
- Indadvendthed
- Ensomhedsfølelse, føler sig anderledes
- Isolation
- Utryk tilknytning
- Mistillid til voksne
- Dissociation
- Lav selvfølelse
- Hjælpsløshed, magtesløshed
- Skyldfølelse, skamfølelse
- Begyndende depression
- Manglende identitetsfølelse
- Svært ved at løsrive sig fra forældre/løsriver sig for hurtigt
- Post Traumatisk Stress Disorder (PTSD)

SOCIALE OG ADFÆRDSMÆSSIGE TEGN

- Koncentrationsvanskeligheder ift. leg og samvær med andre
- Leg med fx dukker, hvor vold illustreres
- Vanskeligheder med impuls kontrol
- Indlæringsvanskeligheder
- Tab af kompetencer
- Udadreagerende, aggressiv adfærd
- Følelse af frustration og vrede
- Hyperaktivitet, hypersensitivitet
- Angst
- Selvdestruktiv og selvskadende adfærd
- Udvikling af beskyttelsesstrategier for at undgå vold eller afsløring heraf
- Overtilpassethed
- Vanskeligheder med at regulere følelser

Børn, seksualitet og grooming

Udover at være opmærksom på de mulige tegn og reaktioner på overgreb, som børn kan udvise er det væsentligt at se på, hvad det er, der gør børn særligt sårbare i relation til overgreb. Børn er afhængige af og har tillid til de voksne, som drager omsorg for dem i hverdagen. Det kan betyde, at børn i og med, at de er børn, kan være i særlig risiko for at blive udsatte for overgreb, da de som udgangspunkt har tillid til, at voksne vil dem det bedste.

I relation til seksuelle overgreb er det væsentligt at se på børns udvikling af seksualiteten. Udviklingen af barnlig seksualitet går hånd i hånd med barnets samlede udvikling og personlighedsdannelse. Barnet udvikler sin seksualitet i relation til sine nærmeste omsorgspersoner og kender ikke på forhånd til seksualitetens betydning, hverken hos sig selv eller hos den voksne. De(n) voksne, som tager sig af barnet, er derfor med til at give barnets seksualitet betydning i takt med, at barnets interesse for og udforskning af seksualiteten udvikler sig. Som en del af sin udvikling og i samspillet med sine relationer lærer barnet at forstå betydningen af de kropslige oplevelser og fornemmelser.

Et lille barn kender ikke på forhånd til eller har begreb om sin egen eller voksnes seksualitet. Derfor er barnet som udgangspunkt ikke i stand til at vide, hvis det udsættes for et seksuelt overgreb. Barnet vil kunne tro, at overgrebet er en naturlig del af relationen og måske først blive bevidst om, at det har været udsat for overgreb, når

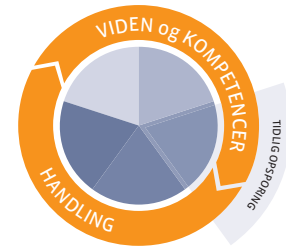
det opdager, at seksuelle overgreb ikke er en almindelig del af en relation til voksne. Børn skal lære at skelne mellem omsorg og overgreb, og det er voksne, der skal lære dem det.⁸

Børn, som ikke forstår betydningen af – eller har ord og begreber for – de(t) overgreb, som de er blevet udsat for, kan have vanskeligt ved at gengive oplevelsen. Barnets fortælling kan derfor fremstå fantasifuld og usammenhængende. Måske har barnet været overladt til at skabe sin egen forståelse og mening med overgrebene på et tidspunkt, hvor det ikke sprogligt og udviklingsmæssigt har været modent til det. Det er fagpersonens opgave at forsøge at forstå, hvad det er barnet giver udtryk for.

MINDRE BØRNS UDSAGN OM SEKSUELLE OVERGREB

En 4-årig pige, som har været udsat for samleje af sin far, forsøger at gengive overgrebet til sin psykolog i legeterapien på denne måde:

"Jeg leger med far. Far stikker en legoklods op i min numse".⁹

Overgreb kan begås af en for barnet kendt eller ukendt person. Langt de fleste overgreb bliver dog begået af en person, som barnet kender. Overgrebet finder altså oftest sted på baggrund af, at der er oparbejdet en relation mellem barnet og den voksne krænker. Den voksne krænker udsætter barnet for en groomingproces:

DEFINITION

Begrebet grooming anvendes om den proces, hvor krænkeren bearbejder, overtaler, forfører og manipulerer et barn eller en ung til at medvirke i seksuelle aktiviteter. Der er tale om en proces, hvor krænkeren gradvist opbygger en relation. En relation, som senere gør det muligt at udsætte barnet for et seksuelt overgreb. Den manipulation og gradvise nedbrydning af barnets grænser, der finder sted, kan være en langvarig og skjult proces. Det er vigtigt, at fagpersoner har viden om og kan identificere denne proces i arbejdet med at opspore og forhindre seksuelle overgreb.¹⁰

Særligt udsatte børn og unge

Børn og unge med handicap

SISO's undersøgelse fra 2007¹¹ peger på, at børn og unge med handicap kan være særligt udsatte i forhold til seksuelle overgreb. Barnets handicap kan udgøre en særlig faglig udfordring, når det gælder opsporing af seksuelle overgreb. Måske har barnet vanskeligt ved at kommunikere med omverdenen, og som fagperson kan man have vanskeligt ved at tolke adfærd, tegn og reaktioner. Man kan være i tvivl om, hvorvidt en bekymrende adfærd skal tilskrives barnets handicap eller det faktum, at barnet har været udsat for seksuelle overgreb. Det har stor betydning, at man som fagperson kender barnets handicap og dermed barnets mulighed for at kommunikere. Som udgangspunkt skal man som fagperson være opmærksom på de samme tegn og reaktioner hos børn og unge med handicap, som hos børn og unge generelt.

Børn og unge anbragt uden for hjemmet

Flere undersøgelser peger på en mulig sammenhæng mellem børns vanskelige opvækstvilkår og risikoen for, at de bliver udsat for seksuelle overgreb. AKF og SISO's undersøgelser viser, at børn og unge, der er anbragt uden for hjemmet er i 2 til 3 gange større risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb.¹²

Manglende stabilitet og omsorg fra forældrenes side under opvæksten betyder, at de

anbragte børn kan have særlige behov for omsorg og opmærksomhed. I sig selv kan dette øge deres sårbarhed og risiko for at blive udsat for seksuelle overgreb, der måske begynder som eller forveksles med interesse, varme og omsorg. Desuden har en del af børnene i opvæksten oplevet grænseoverskridende adfærd fra voksnes side, hvilket kan medføre, at de ikke kender deres egne grænser særlig godt og generelt har svært ved at sætte grænser i forhold til andre.

Del 4:

HANDLEVEJE FOR MEDARBEJDER, LEDER OG KOMMUNE

Indledning

Man har pligt til at handle, hvis man får mistanke om overgreb mod børn eller unge. Men hvad gør man helt konkret som medarbejder eller som leder? Og hvad gør kommunen?

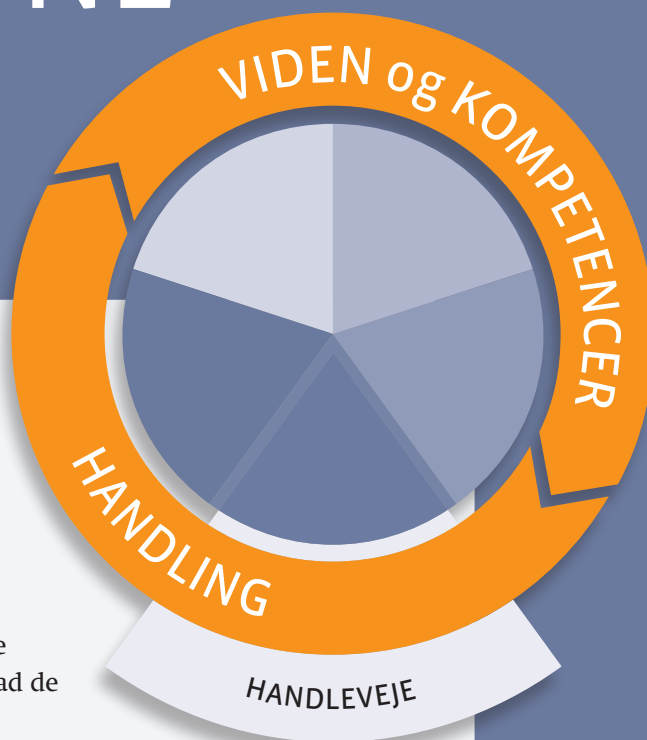
Det kommunale beredskab skal beskrive konkrete handleveje, så alle medarbejdere og ledere ved hvad de skal gøre.

Dette afsnit beskriver de lovgivningsmæssige krav til handleprocedurer for medarbejdere og ledere, der er ansat i kommunens institutioner, skoler m.v., når man får en bekymring, mistanke eller viden om, at et barn udsættes for vold eller seksuelle overgreb.

Afsnittet beskriver også de lovgivningsmæssige krav til kommunens myndighedsforvaltnings rolle, opgaver og kompetencer i sager med overgreb mod børn og unge.

I kan bruge handlevejene direkte i jeres eget beredskab, tilføj blot egne kontaktoplysninger.

Handleveje i forhold til grad af viden

Graden af viden vil have betydning for, hvordan man som fagperson skal agere, når man får kendskab til eller mistanke om overgreb mod børn og unge. Man kan skelne mellem tre typer af viden:

1. grad: Bekymring

En bekymring er en diffus oplevelse af, at der er noget galt med et barn eller i dets familie. Her er ikke tale om, at man har konkret viden om en konkret handling begået af en bestemt person. Bekymringen alene bør derfor i første omgang føre til observation af barnet/den unge i en periode og evt. samtale med forældrene, med mindre bekymringen går på, om forældrene begår overgreb (fysisk, psykisk eller seksuelt) mod barnet/den unge.

Som medarbejder skal man drøfte sin bekymring med sin leder og aftale observation af barnet og evt. samtale med forældrene.

2. grad: Mistanke

Mistanke forstås som mere end blot en bekymring. Mistanken handler fx om, at barnet / den unge har været udsat for en seksuel grænseoverskridende adfærd el-

ler fysisk eller psykisk voldelig handling fra enten en voksen eller et andet barn. Mistanken kan opstå på baggrund af en nærmere observation af barnet, barnets egne udsagn om hændelser, der har fundet sted, udsagn fra andre, eller oplysninger man har fået fra anden side.

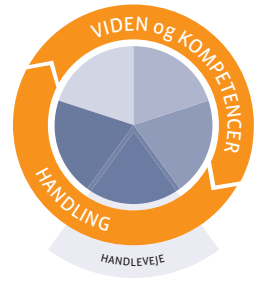
Som medarbejder skal man drøfte sin mistanke med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning. Der kan søges råd og vejledning hos kommunen.¹³

3. grad: Viden

Konkret viden handler om de situationer, hvor et barn har været udsat for en konkret handling i form af overgreb fysisk, psykisk eller seksuelt, begået af en eller flere personer.

Denne viden kan komme fra udsagn fra barnet selv, eller fra vidner eller fra tilståelse fra den person, som har udsat barnet eller den unge for overgreb.

Som medarbejder skal man drøfte sin viden med sin leder, og der skal udarbejdes en underretning.

Underretning

Får man kendskab til at et barn eller en ung under 18 år udsættes for forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, har man pligt til at underrette kommunen. Der skelnes mellem almindelig og skærpet underretningspligt.

Almindelig underretningspligt

Enhver person, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år udsættes for vanrøgt eller andre forhold, som er til fare for dets udvikling og sundhed, herunder vold, mishandling, seksuelle overgreb, omskæring af piger m.v., har pligt til at underrette kommunen. Det kan bl.a. være i situationer, hvor borgeren bliver bekendt med, at barnet eller den unge udsættes for vold, mishandling eller seksuelle overgreb.

SERVICELOVEN

§ 154, stk. 1. Den, der får kendskab til, at et barn eller en ung under 18 år fra forældres eller andre opdrageres side udsættes for vanrøgt eller nedværdigende behandling eller lever under forhold, der bringer dets sundhed eller udvikling i fare, har pligt til at underrette kommunen.

Skærpet underretningspligt

Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv har skærpet underretningspligt, hvis man under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage at et barn har behov for særlig støtte eller har været udsat for overgreb. Underretningspligten er personlig. Underretningen sendes til kommunens myndighedsafdeling.

SERVICELOVEN

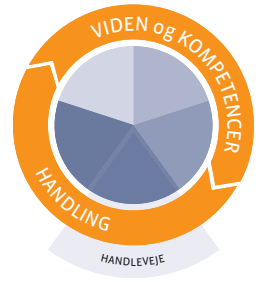
§ 153, stk. 1. Personer, der udøver offentlig tjeneste eller offentligt hverv, skal underrette kommunalbestyrelsen, hvis de under udøvelsen af tjenesten eller hvervet får kendskab til eller grund til at antage,

- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte,
- at et barn umiddelbart efter fødslen kan få behov for særlig støtte på grund af de vordende forældres forhold,
- at et barn eller en ung under 18 år kan have behov for særlig støtte på grund af barnets eller den unges ulovlige skolefravær eller undladelse af at opfylde undervisningspligten, eller
- at et barn eller en ung under 18 år har været udsat for overgreb.

Hvad skal underretningen indeholde?

Indholdet i en underretning bør være så konkret og objektivt beskrivende som muligt. Underretningen bør:

- Angive ajourførte data på både børn og forældre, herunder hvem der har forældremyndigheden
- Angive konkrete datoer for episoder og beskrive dine observationer
Konkret: Hvad er observeret hvornår og under hvilke omstændigheder?
- Undlade tolkninger og vurderinger
- Beskrive barnets fysiske, psykiske og sociale forhold
- Beskrive barnets ressourcer
- Beskrive barnets vanskeligheder
- Anføre om forældrene er orienteret om underretningen, og hvis de ikke er begrundelsen herfor
- Hvis mistanken retter sig mod én eller begge forældre, orienteres de ikke om underretningen. Underretningen sendes direkte til kommunen. Kommunen koordinerer med politiet, hvornår forældrene orienteres om underretningen.
- Underretningspligten er personlig. Det betyder, at man på trods af evt. uenighed med sin leder om hvorvidt, der skal udarbejdes en underretning, har pligt til at underrette, hvis man har mistanke eller viden om, at et barn udsættes for overgreb.
- Hvis du oplever, at kommunen ikke handler tilstrækkelig på baggrund af din underretning, kan du underrette Ankestyrelsen om din bekymring. Ankestyrelsen skal sikre barnets retssikkerhed og undersøge om kommunes indsats er tilstrækkelig.

Handleveje i forhold til hvem mistanken retter sig mod

Håndteringen af en bekymring, mistanke eller viden er afhængig af hvem mistanken om overgreb retter sig mod. Man kan skelne mellem fire forskellige kategorier af hvem mistanken retter sig mod:

- en eller begge forældre/stedforældre
- andre i barnets netværk eller en ukendt
- en ansat
- et andet barn/ung

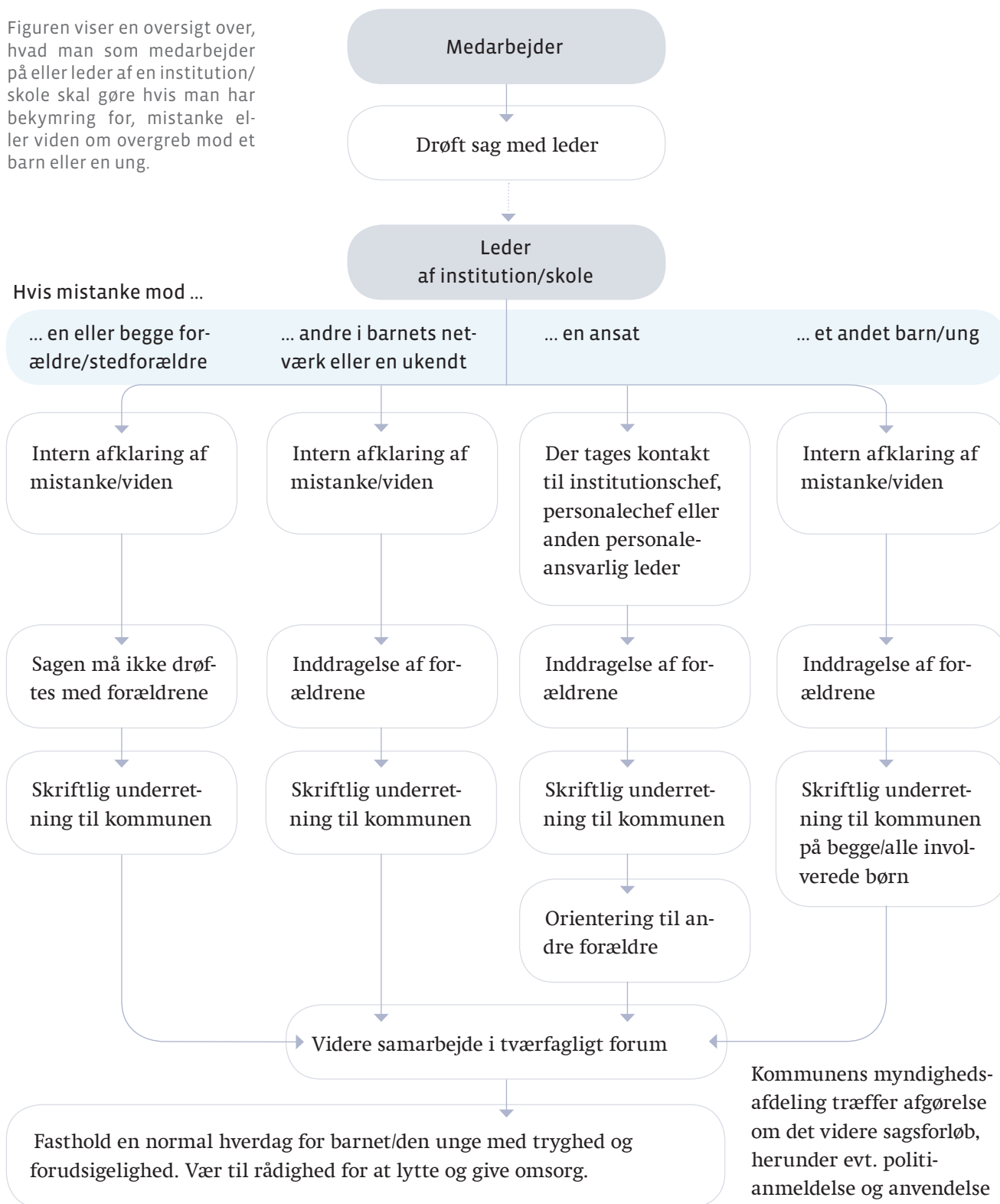
Og afhængigt af, hvilken rolle du har, er der forskellige ting du skal gøre; forskellige handleveje du skal følge.

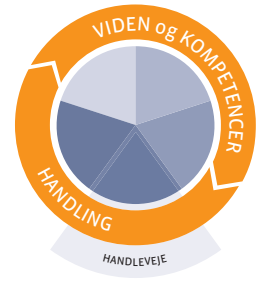
- medarbejder
- leder
- kommune

Handlevejene beskrives yderligere i diagrammet på næste side og uddybes på de følgende sider.

Figuren viser en oversigt over, hvad man som medarbejder på eller leder af en institution/skole skal gøre hvis man har bekymring for, mistanke eller viden om overgreb mod et barn eller en ung.

Mistanke eller viden i.f.t. forældre eller andre i forældres sted

Hvad gør du som medarbejder?

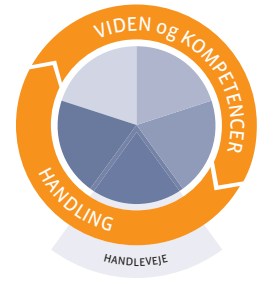
- Tal ikke med forældrene/stedforældre om mistanken.
- Drøft og afklar eventuel din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter din leder om mistanken.
- Nedskriv hvilke observationer, tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Tal ikke med forældrene eller stedforældre om mistanken.
- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til kommunens myndighedsafdeling.
- Vurder oplysningerne fra din medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette kommunen.
- Hvis du er i tvivl kan du kontakte kommunen på telefonnummer [Indsæt kontaktnummer til egen kommune] og bede om vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Orienter din medarbejder om, hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så orienter medarbejderen om, at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder og medarbejder kan du/I blive bedt om, at deltage i et møde med kommunen med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt din medarbejder i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i kommunen.

Hvad gør kommunen, når den modtager en underretning?

- Kommunen skal inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare således, at der straks kan iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge. Hvis kommunen vurderer, at der ikke er behov for en akut indsats, overgår den pågældende underretning til de øvrige sagsgange for indkomne underretninger, jf. Serviceloven § 155 stk. 2.
- Kommunen skal senest 6 hverdage efter at have modtaget en underretning sende en bekræftelse herom til underretteren, jf. Serviceloven § 155 b.
- I sager hvor der modtages en underretning om et barn eller en ung, og hvor der i forvejen af kommunen er iværksat foranstaltninger, skal kommunen genvurdere sagen. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Som led i genvurderingen skal kommunen inddrage en anden eller andre personer, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, jf. Serviceloven § 155 a.
- Sagen kan drøftes i kommunen, hvor underrettende medarbejder og leder vil blive indkaldt til uddybning af underretningen.
- Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom skal kommunen til brug for den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet jf. Servicelovens § 50 b, herunder modtage råd og vejledning og få foretaget en udredning af barnets behov for særlig støtte jf. Servicelovens § 50. Politiet tager stilling til evt. retsmedicinsk undersøgelse og videoafhøring af barnet. I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Barnet og dets nærmeste omsorgspersoner kan endvidere efter behov modtage krisestøtte i børnehuset. Det er fortsat kommunen i barnets eller den unges handlekommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes. Se afsnittet "Børnehus".
- Kommunen vurderer den enkelte sag i samarbejde med politiet og børnehuset med hensyn til hvem, det er relevant at orientere om sagen samt hvornår. Kommunen har ansvaret for beslutningen.
- Kommunen skal orientere underretter om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller foranstaltning. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 2.
- Kommunen kan på baggrund af et konkret skøn vælge at orientere underretteren om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat samt om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretteren kan yde barnet eller den unge. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 3.
- Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal kommunen gennemføre en samtale

med barnet eller den unge, jf Serviceloven § 155 a, stk. 2. Myndighedsrådgiveren kan i den forbindelse få rådgivning og vejledning af personalet i børnehuset vedrørende konkrete tvivlsspørgsmål i forbindelse med afholdelse af samtalen.

- Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra barnets eller den unges forældres side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse. Samtale kan undlades i det omfang, barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtaleens gennemførelse, jf. Serviceloven § 155 a, stk. 2 og 3.
- Myndighedsrådgiveren skal arbejde på at fastholde en normal hverdag for barnet ved at sikre, at der er trykkespersoner omkring barnet i hverdagen.
- Såfremt børnehuset benyttes, vil undersøgelserne i børnehuset alene fokusere på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, og det er derfor fortsat påkrævet, at myndighedsrådgiveren foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter Servicelovens § 50.
- Under behandlingen af en sag, hvor børnehuset benyttes, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges

sundhed og udvikling. Udvekslingen af oplysninger har til formål at undgå, at barnet skal fortælle om overgrebet flere gange, jf. Serviceloven § 49 b.¹⁴

- Hvis barnet anbringes eller er anbragt, og hvis der er mistanke eller viden om, at den person, som barnet skal have samvær med, har begået overgreb mod et barn eller en ung, skal børn og ungeudvalget, med mindre særlige forhold taler imod det, for en bestemt periode træffe afgørelse om at afbryde samvær eller brev-, mail- eller telefonforbindelse mellem barnet og den person, som der er mistanke eller viden om, udsætter barnet for overgreb. Alternativt, at samværet foregår under tilstedeværelse af en repræsentant for kommunen, jf. Serviceloven § 71, stk. 4.

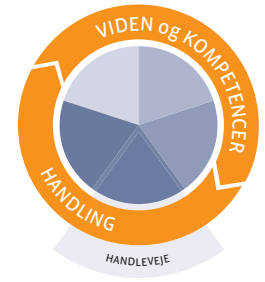
Mistanke eller viden i.f.t. en voksen i barnets netværk (ikke forældre og ikke ansatte)

Hvad gør du som medarbejder?

- Drøft og afklar eventuel din mistanke med en kollega, der også kender barnet.
- Orienter din leder om mistanken.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner og hændelser, der ligger til grund for mistanken – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Hvis mistanken rejses af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse af den konkrete mistanke – undgå at tolke på beskrivelserne.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet / den unge, men gå ikke i detaljer om det mulige overgreb.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Som leder er du ansvarlig for behandling af mistanken, herunder ansvarlig for at sende underretning til kommunen.
- Vurder oplysningerne fra din medarbejder, herunder om karakteren af oplysningerne umiddelbart giver anledning til at underrette kommunen.
- Hvis du er i tvivl kan du kontakte kommunen på telefonnummer [Indsæt kontaktnummer til egen kommune] og bede om vejledning i forhold til, om der skal foretages en underretning.
- Forældrene skal orienteres, inden der fremsendes underretning.
- Orienter din medarbejder om hvorvidt oplysningerne har ført til en underretning. Hvis det ikke er tilfældet, så orienter din medarbejder om at vedkommende fortsat vil kunne bruge sin personlige underretningspligt.
- Som underrettende leder kan du og din medarbejder blive bedt om at deltage i et møde med kommunen med henblik på at uddybe underretningen.
- Støt din medarbejder i at kunne rumme sagen i den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i kommunen.
- Tal ikke om din mistanke eller viden med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør kommunen, når den modtager en underretning?

- Kommunen skal inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, så der straks kan iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge. Hvis kommunen vurderer, at der ikke er behov for akut indsats, overgår den pågældende underretning til øvrige sagsgange for indkomne underretninger, jf. Serviceloven § 155, stk. 2.
- Kommunen skal senest 6 hverdage efter at have modtaget en underretning sende en bekræftelse herfor til underretteren, jf. Serviceloven § 155 b.
- I sager, hvor der modtages en underretning om et barn eller en ung, og hvor der i forvejen af kommunen er iværksat foranstaltninger, skal myndighedsafdelingen genvurdere sagen. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Som led i genvurderingen skal kommunen inddrage en anden eller andre personer, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, jf. Serviceloven § 155 a.
- Sagen kan drøftes i kommunen, hvor underrettende medarbejder og leder vil blive indkaldt til uddybning af underretningen.
- Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom skal kommunen til brug for den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet jf. Servicelovens § 50 b, herunder modtage råd og vejledning og få foretaget en udredning af barnets behov for særlig

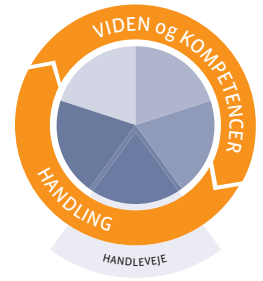
støtte jf. Servicelovens § 50. Politiet tager stilling til evt. retsmedicinsk undersøgelse og videoafhøring af barnet. I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Barnet og dets nærmeste omsorgspersoner kan endvidere efter behov modtage krisestøtte i børnehuset. Det er fortsat kommunen i barnets eller den unges handlekommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes. Se afsnittet "Børnehus".

- Kommunen vurderer den enkelte sag i samarbejde med politiet og børnehuset med hensyn til hvem, det er relevant at orientere om sagen samt hvornår.
- Kommunen *skal* orientere underretter om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller foranstaltning. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 2.
- Kommunen *kan* på baggrund af et konkret skøn vælge at orientere underretter om, hvilken type foranstaltning, der er iværksat samt den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretteren kan yde barnet eller den unge. Det gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 3.
- Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal kommunen gennemføre en samtale

med barnet eller den unge, jf. Serviceloven § 155 a, stk. 2. Myndighedsrådgiveren kan i den forbindelse få rådgivning og vejledning af personalet i børnehuset vedrørende konkrete tvivlsspørgsmål i forbindelse med afholdelse af børnesamtalen.

- Myndighedsrådgiveren skal arbejde på at fastholde en normal hverdag for barnet ved at sikre, at der er tryghedspersoner omkring barnet i hverdagen.
- Såfremt børnehuset benyttes, vil undersøgelserne i børnehuset alene fokusere på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, og det er derfor fortsat påkrævet, at myndighedsrådgiveren foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter Servicelovens § 50.
- Under behandlingen af en sag, hvor børnehuset benyttes, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Udvekslingen af oplysninger har til formål at undgå, at barnet skal fortælle om overgrebet flere gange, jf. Serviceloven § 49 b.¹⁴

Mistanke eller viden i.f.t. en ansat

Hvad gør du som medarbejder?

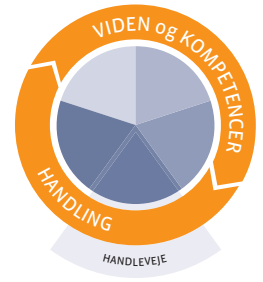
- Noter hændelser og de videre handlinger i forhold til mistanke.
- Er det forældre, som kommer til dig med en bekymring eller en mistanke om et seksuelt overgreb eller vold mod deres barn, kan du bede forældrene om at skrive deres samtaler med barnet ned.
- Kontakt din leder – og kun din leder – hvis du har viden om et seksuelt overgreb eller vold begået af en anden ansat. Din leder har ansvar for at gå videre med sagen.
- Hvis din viden er rettet mod din leder, skal du kontakte din leders overordnede leder/direktør i kommunens forvaltning. Forvaltningsdirektøren (din leders overordnede) har ansvar for at gå videre med sagen og underrette direktøren for kommunens HR afdeling/personaleforvaltning.
- Vis omsorg for barnet og lyt til barnet/den unge, men spørg ikke ind til detaljer om det mulige overgreb. Vær til rådighed. Fasthold en normal hverdag for barnet.

Hvad gør du som leder?

- Vurder tyngden af den skriftlige og mundtlige information, du har fået fra medarbejdere, forældre eller andre.
- Kontakt din overordnede leder/forvaltningsdirektør for at koordinere det videre forløb, herunder om der er grundlag for at foretage en politianmeldelse.
- Har du konkret viden om vold eller seksuelt overgreb begået af en ansat, skal du straks sende en underretning om barnet til kommunen. Du skal informere det pågældende barns forældre.
- Vær opmærksom på behovet for støtte og omsorg til de involverede personer:
 - Barnet og dets forældre
 - Den ansatte, som viden eller mistanke er rettet mod
 - De øvrige ansatte, børn og forældre
- Da der er tale om en personalesag, skal du - i samarbejde med din overordnede leder/ forvaltningsdirektør - koordinere det videre forløb med HR-afdelingen/ personaleforvaltningen i kommunen.
- Du skal - i samarbejde med din overordnede leder/forvaltningsdirektør– vurdere om og hvornår, det er relevant at orientere øvrige ansatte, de andre forældre, bestyrelsen mv.

Hvad gør kommunen, når den modtager en underretning?

- Kommunen skal inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare således, at der straks kan iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge. Hvis kommunen vurderer, at der ikke er behov for akut indsats, overgår den pågældende underretning til øvrige sagsgange for indkomne underretninger, jf. Serviceloven § 155, stk. 2.
- Kommunen skal senest 6 hverdage efter at have modtaget en underretning sende en bekræftelse herfor til underretteren, jf. Serviceloven § 155 b.
- I sager, hvor der modtages en underretning om et barn eller en ung, og hvor der i forvejen af kommunen er iværksat foranstaltninger, skal kommunen genvurdere sagen. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Som led i genvurderingen skal kommunen inddrage en anden eller andre personer, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, jf. Serviceloven § 155 a.
- Sagen kan drøftes i kommunen, hvor underrettende medarbejder og leder vil blive indkaldt til uddybning af underretningen.
- Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom skal kommunen til brug for den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet jf. Servicelovens § 50 b, herunder modtage råd og vejledning og få foretaget en udredning af barnets behov for særlig støtte jf. Servicelovens § 50. Politiet tager stilling til evt. retsmedicinsk undersøgelse og videoafhøring af barnet. I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Barnet og dets nærmeste omsorgspersoner kan endvidere efter behov modtage krisestøtte i børnehuset. Det er fortsat kommunen i barnets eller den unges handlekommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes. Se afsnittet "Børnehus".
- Kommunen vurderer den enkelte sag i samarbejde med politiet og børnehuset med hensyn til hvem, det er relevant at orientere om sagen samt hvornår.
- Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal kommunen gennemføre en samtale med barnet eller den unge, jf. Serviceloven § 155 a, stk. 2. Myndighedsrådgiveren kan i den forbindelse få rådgivning og vejledning af personalet i børnehuset vedrørende konkrete tvivlsspørgsmål i forbindelse med afholdelse af børnesamtalen.
- Kommunen *skal* orientere underretteren om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller foranstaltning, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 2.
- Kommunen *kan* orientere underretteren om, hvilken type foranstaltning den har iværksat og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretteren kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det

pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 3.

- Myndighedsrådgiveren skal arbejde på at fastholde en normal hverdag for barnet ved at sikre, at der er trygheds-personer omkring barnet i hverdagen.
- Såfremt børnehuset benyttes, vil undersøgelserne i børnehuset alene fokusere på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, og det er derfor fortsat påkrævet, at myndighedsrådgiveren foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter Servicelovens § 50.
- Under behandlingen af en sag, hvor børnehuset benyttes, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Udvekslingen af oplysninger har til formål at undgå, at barnet skal fortælle om overgrebet flere gange, jf. Serviceloven § 49 b.¹⁴

Mistanke eller viden i.f.t. et barn under 15 år

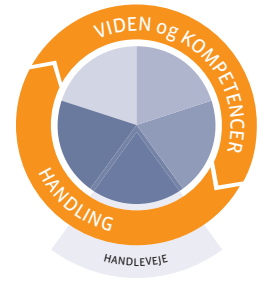
Hvad gør du som medarbejder?

- Overrasker du børnene i situationen, spørg dem da på en neutral måde om, hvad de laver/leger, og hvor de evt. har set eller kender denne leg fra? Lyt til børnene og undgå at afhøre dem.
- Drøft og afklar eventuel din viden og mistanke med en kollega, som også kender barnet eller børnene.
- Nedskriv hvilke tegn, reaktioner eller hændelser, der ligger til grund for din viden eller mistanke – undlad tolkninger.
- Hvis du har fået din viden eller mistanke af en pårørende eller andre, nedskriv da vedkommendes beskrivelse så konkret som muligt og undlad at tolke på disse oplysninger.
- Tal ikke om din mistanke med nogen, der ikke er involveret i sagen.

Hvad gør du som leder?

- Vurder medarbejderens oplysninger, herunder om karakteren af oplysningerne tyder mere på en eksperimenterende leg end på en overgrebssituation.
- Hvis du er i tvivl om ovenstående, kan du kontakte kommunen og bede om hjælp til en nærmere vurdering af oplysningerne.

- Der skal ved leg og aktiviteter, der vækker tvivl og bekymring om et seksuelt overgreb, altid foretages en underretning til kommunen både ift. det barn, der er blevet udsat for overgreb af et andet barn og ift. det barn, der har udsat et andet barn for overgreb.
- Hvis det er afklaret, at det drejer sig om en voldelig eller seksuel handling, skal du, eventuelt sammen med medarbejderen, allerede samme dag indkalde og/eller orientere begge børns forældre om hændelsen.
- Ved samtalen med forældrene skal du orientere om, at der skal indsendes en underretning til kommunen på hvert af børnene, så de kan få den relevante hjælp og støtte.
- Hvis der i forløbet opstår mistanke om, at et af børnene har været udsat for seksuelt overgreb fra forældre eller andre voksne i forældrenes sted, underrettes kommunen med en særskilt underretning uden, at forældrene orienteres. Herefter anvendes proceduren vedrørende viden eller mistanke rettet mod forældre eller andre voksne i forældres sted.
- Som underrettende leder kan du og din medarbejder blive bedt om at deltage i et møde med kommunen med henblik på at uddybe underretningen
- Støt din medarbejder i at kunne rumme den tid, der går, mens udredningsprocessen foregår i kommunen.

Hvad gør kommunen, når den modtager en underretning?

- Kommunens konsultative team for overgreb eller andre videnspersoner kan inddrages til at koordinere og planlægge indsatsen i institutionen i de situationer, hvor der fx er to eller flere børn involveret.
- I disse situationer kan der være behov for at indkalde pædagogisk konsulent, psykolog, PPR og myndighedsrådgiver for sammen at tilrettelægge støtte til de enkelte børn, børnegruppen og personalet.
- Kommunen skal inden for 24 timer efter modtagelsen af en underretning vurdere om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, så der straks kan iværksættes en akut indsats over for barnet eller den unge, jf. Serviceloven § 155, stk. 2. Hvis kommunen vurderer, at der ikke er behov for akut indsats, overgår den pågældende underretning til øvrige sags gange for indkomne underretninger.
- Kommunen skal senest 6 hverdage efter at have modtaget en underretning sende en bekræftelse herfor til underretteren, jf. Serviceloven § 155 b.
- I sager, hvor der modtages en underretning om et barn eller en ung, og hvor der i forvejen af kommunen er iværksat foranstaltninger, skal kommunen genvurdere sagen. Genvurderingen skal afklare, hvorvidt underretningen giver anledning til at revidere indsatsen. Som led i genvurderingen skal kommunen inddrage en anden eller andre personer, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, jf. Serviceloven § 155 a.
- Sagen kan drøftes i kommunen, hvor underrettende medarbejder og leder vil blive indkaldt til uddybning af underretningen.
- Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom skal kommunen til brug for den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. Serviceloven § 50 b, herunder modtage råd og vejledning og få foretaget en udredning af barnets behov for særlig støtte, jf. Serviceloven § 50. Politiet tager stilling til evt. retsmedicinsk undersøgelse og videoafhøring af barnet. I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Barnet og dets nærmeste omsorgspersoner kan endvidere efter behov modtage krisestøtte i børnehuset. Det er fortsat kommunen i barnets eller den unges handlekommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes. Se afsnittet "Børnehus".
- Kommunen vurderer den enkelte sag i samarbejde med politiet og børnehuset med hensyn til hvem, det er relevant at orientere om sagen samt hvornår.
- Ved behandling af en underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal kommunen gennemføre en samtale med barnet eller den unge, jf. Serviceloven § 155 a, stk. 2. Myndighedsrådgiveren kan i den forbindelse få rådgivning og vejledning af personalet i børnehuset vedrørende konkrete tvivlsspørgsmål i forbindelse med afholdelse af børnesamtalen.
- Kommunen skal orientere underretter

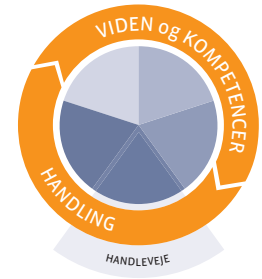
om, hvorvidt underretningen har givet anledning til undersøgelse eller foranstaltning, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 2.

- Kommunen *kan* orientere underretteren om, hvilken type foranstaltning den har iværksat og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som underretteren kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende, fx særlige hensyn til det pågældende barn eller den unge, jf. Serviceloven § 155 b, stk. 3.
- Kommunen skal arbejde på at fastholde en normal hverdag for barnet ved at sikre, at der er trykpersoner omkring barnet i hverdagen.
- Såfremt børnehuset benyttes, vil undersøgelserne i børnehuset alene fokusere på de forhold hos barnet eller den unge, der er relateret til overgrebet eller mistanken om overgrebet, og det er derfor fortsat påkrævet, at myndighedssagsbehandleren foretager en samlet børnefaglig undersøgelse efter Servicelovens § 50. Som udgangspunkt involverer sager, hvor et barn under 15 år har udsat et andet barn for seksuelt grænseoverskridende adfærd, ikke politiet, da barnet er under den kriminelle lavalder. Men der kan forekomme tilfælde, hvor der kan være overvejelser om at rejse et erstatningsansvar, hvor politiet kan inddrages. Det vil altid være muligt for en familie - ved en politianmeldelse – at få beskikket en bistandsadvokat (dette afgøres af retten). Bistandsadvokaten kan være behjælpelig med at søge om erstatning fra staten til ofre for disse forbrydelser, også i tilfælde, hvor ger-

ningsmanden er under den kriminelle lavalder.¹⁵

- Under behandlingen af en sag, hvor børnehuset benyttes, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling. Udvekslingen af oplysninger har til formål at undgå, at barnet skal fortælle om overgrebet flere gange, jf. Serviceloven § 49 b.¹⁴

SERVICELOVEN

§ 49 b. Kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, og politiet og anklagemyndigheden kan indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende et barns eller en ungs personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig som led i forebyggelsen af overgreb mod børn og unge.

Her ser I en række af de paragraffer, der er henvist til på de foregående sider.

SERVICELOVEN

§ 155, stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal senest 24 timer efter modtagelsen af en underretning efter stk. 1 vurdere, om barnets eller den unges sundhed eller udvikling er i fare, og om der derfor er behov for at iværksætte akutte foranstaltninger over for barnet eller den unge.

SERVICELOVEN

§ 155 b. Kommunalbestyrelsen skal senest 6 hverdage efter modtagelsen af en underretning efter §§ 153-154 bekræfte modtagelsen af underretningen over for den, der foretog underretningen.

§ 155 b, stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal orientere den, der har foretaget underretning efter § 153, om, hvorvidt den har iværksat en undersøgelse eller foranstaltninger vedrørende det barn eller den unge, som underretningen vedrører. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

SERVICELOVEN

§ 155 a. Når kommunalbestyrelsen modtager en underretning om et barn eller en ung, over for hvem kommunalbestyrelsen allerede har iværksat foranstaltninger, skal kommunalbestyrelsen genvurdere sagen. En eller flere personer i den myndighed, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, der ikke tidligere har deltaget i behandlingen af sagen, skal deltage i genvurderingen.

§ 155 b, stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan ved en underretning efter § 153 orientere den, der foretog underretningen om hvilken type foranstaltning, den har iværksat og om den planlagte varighed heraf, hvis oplysningen herom vil kunne have væsentlig betydning for den støtte, som den pågældende under udøvelse af hvervet eller tjenesten kan yde barnet eller den unge. Dette gælder dog ikke, hvis særlige forhold gør sig gældende.

Må man tale med barnet?

Som fagperson kan man blive i tvivl, når der opstår en bekymring eller mistanke om vold og seksuelle overgreb mod et barn. Hvor meget må man tale med barnet? Kommer man til at ødelægge den politimæssige efterforskning?

Man må gerne lytte til og stille forståelsesspørgsmål eller afklarende spørgsmål til barnet. Hvis der senere skal udarbejdes en underretning eller foretages en politianmeldelse, vil samtalen med barnet indgå som et af elementerne i den beskrivelse, som fagpersonen skal videregive.

EKSEMPEL PÅ SPØRGSMÅL MAN KAN STILLE TIL BARNETS UDSAGN

En 10-årig pige, fortæller til sin klasselærer:

Pigen: Jeg kan ikke li' at være alene hjemme med min far. Han piller ved mig.

Klasselæreren: Hvad gør din far, når han piller ved dig?

Pigen: Han rører ved min tissekone. Han kommer ind på mit værelse om aftenen, når jeg er gået i seng. Han stikker hånden ind under dynen og rører ved min tissekone.

Klasselæreren: Det er godt, at du har fortalt det til mig. Jeg vil hjælpe dig, for voksne må ikke røre ved børns tissekoner på den måde.

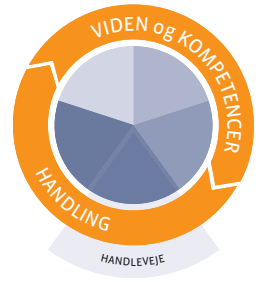
Klasselæreren orienterer skolelederen om samtalen. Skolelederen sender en underretning til kommunen uden at orientere forældrene om underretningen.

Afhøring af barnet er politiets opgave. Detaljerede spørgsmål om hændelsen, omfang, tidspunkt for overgrebene osv. er spørgsmål, som politiet stiller i forbindelse med afhøringen af barnet.

SERVICELOVEN

§ 155 a, stk. 2. Til brug for vurderingen af en underretning efter § 152-154, jf. stk. 1, kan der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Samtalen kan finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse, når hensynet til barnets eller den unges bedste taler herfor. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung skal der finde en samtale sted med barnet eller den unge. Ved underretning om overgreb mod et barn eller en ung fra barnets eller den unges forældres side, skal samtalen finde sted uden samtykke fra forældremyndighedens indehaver og uden dennes tilstedeværelse.

§ 155 a, stk. 3. Samtale efter denne bestemmelse kan undlades i det omfang, barnets eller den unges modenhed eller sagens karakter taler imod samtals gennemførelse.

Fokus på barnet og familien

Både i opsporingen af overgreb og i situationer, hvor det er kommet frem, at et barn har været udsat for overgreb, har man en vigtig rolle som den fagperson, lærer eller pædagog, der har med barnet at gøre i hverdagen. Mange følelser og reaktioner er i spil hos både barnet og familien. Det er vigtigt, at man som fagperson har fokus på barnet og familien. Barnet har behov for, at man fortsat drager omsorg for det og, at hverdagen er så tryk, forudsigelig og genkendelig som muligt midt i den vanskelige situation, der kan opstå, når det kommer frem, at et barn har været udsat for overgreb.

Børnehus

Når et barn eller ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal kommunen som led i den børnefaglige undersøgelse benytte det børnehus som kommunen er tilknyttet. I børnehusene håndteres som udgangspunkt sager, hvor overgrebet har en sådan karakter, at der er behov for et samarbejde mellem kommune, politi og/eller sundhedsvæsen. Det er kommunen, der vurderer, hvorvidt der er tale om en sag, der involverer politi og/eller sundhedsvæsenet. Kommunen bevarer myndighedsansvaret i forhold til barnet eller den unge under hele forløbet i børnehuset.

Indsatsen i børnehuset består af en udredning og undersøgelse af barnets eller den unges forhold med henblik på at afdække barnets eller den unges behov for særlig støtte foranlediget af overgrebet¹⁶. Undersøgelsen foretages som en del af den børnefaglige undersøgelse.

I forbindelse med en konkret efterforskning anvender politiet børnehusets børnevænligt indrettede vidneafhøringslokale til at foretage videoafhøring af barnet eller den unge. Politiet vurderer om der er behov for en retsmedicinsk undersøgelse.

Som udgangspunkt kan børn til og med 12 år blive videoafhørt i børnehuset. I særlige tilfælde kan der dog dispenseres fra denne aldersgrænse begrundet i barnets/den unges udvikling og psykiske tilstand. Det kan fx være tilfælde, hvor en ung over 12 år har en kognitiv funktionsnedsættelse. Politiet bestemmer, hvor børn og unge over 12 år skal afhøres. I tilfælde hvor det er muligt og hensigtsmæssigt kan politiet vælge at afhøre unge over 12 år i børnehusets lokaler. Unge over 12 år deltager som udgangspunkt i det efterfølgende restmøde.

I børnehuset inddrages endvidere sundhedsfagligt personale i en vurdering af barnets behov for lægelig undersøgelse og behandling. Sideløbende med politiets og sundhedsvæsenets indsats vurderer børnehusets personale, om det er relevant at tilbyde barnet eller den unge og dets nære relationer krisestøtte. Personalet i børnehuset yder rådgivning og vejledning til den kommunale myndighedsrådgiver i forhold til den børnefaglige undersøgelse og håndteringen af den samlede familiesituation, herunder barnets og familiens evt. fremadrettede behov for særlig støtte. Det er fortsat kommunen i barnets eller den unges handlekommune, der har myndighedsansvaret under hele forløbet i sagen, hvor børnehuset benyttes.

SERVICELOVEN

§ 50 a. Kommunalbestyrelserne i regionen skal oprette et børnehus i hver region til undersøgelse af et barns eller en ungs forhold, når barnet eller den unge har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom.

Stk. 2. Social- og integrationsministeren kan fastsætte nærmere regler om børnehusenes indretning, drift, finansiering og opgaver m.v.

§ 50 b. Når et barn eller en ung har været udsat for overgreb eller ved mistanke herom, skal kommunalbestyrelsen til brug for den børnefaglige undersøgelse efter § 50 benytte det børnehus, som kommunen er tilknyttet, jf. § 50 a.

§ 50 c. Under behandlingen af en sag, hvor et børnehus benyttes, jf. § 50 a, kan personalet i børnehuset, politiet og anklagemyndigheden og sundhedsmyndigheder, autoriserede sundhedspersoner og kommunale myndigheder, der løser opgaver inden for området for udsatte børn og unge, indbyrdes udveksle oplysninger om rent private forhold vedrørende barnets eller den unges personlige og familiemæssige omstændigheder, hvis udvekslingen må anses for nødvendig af hensyn til barnets eller den unges sundhed og udvikling.

Samarbejde mellem kommunen og statsforvaltningen

I konfliktfyldte skilsmisssager, hvor forældrenes konfliktniveau overskygger fokus på barnet, fx på grund af sociale problemer i familien eller beskyldninger om vold og overgreb mod barnet, skal der etableres et tættere samarbejde mellem kommunens myndighedsafdeling og statsforvaltningen for at sikre en målrettet indsats over for barnet og forældrene. Formålet med det tættere samarbejde er:

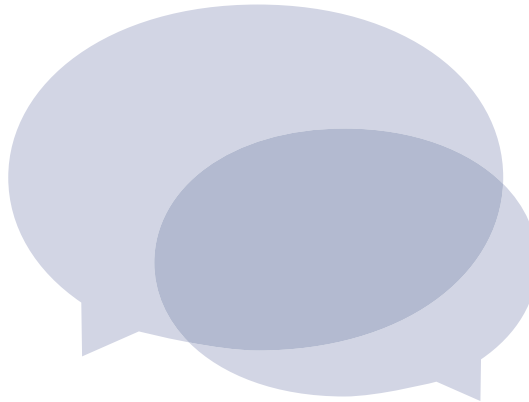
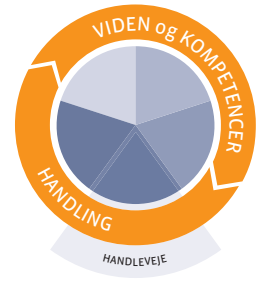
- at sikre, at der hurtigere nås frem til en afgørelse,
- at sikre at konflikten mellem forældrene begrænses,
- at begrænse den belastning, som sagsbehandling hos flere myndigheder kan udgøre for barnet.

Herudover er der også behov for at sikre, at oplysninger i kommunen omkring barnets og familiens sociale forhold indgår i statsforvaltningens grundlag for den afgørelse, der træffes, herunder i sager om (mistanke om) vold og seksuelle overgreb i hjemmet.

Pressehåndtering

Ved enhver henvendelse fra pressen henvises der til kommunens presseansvarlige. I sager med overgreb, hvor der er stor bevågenhed fra pressens side, kan det være vigtigt, at der ikke går for lang tid, inden man udtaler sig til pressen. Det er vigtigt at være til rådighed, være godt forberedt og udvise empati for barnet, forældre, institutionen med mere. Man skal ikke udtale sig om mere, end hensynet til tavshedspligten giver mulighed for. Det er vigtigt at beskytte de involverede personer. Det er endvidere vigtigt at signalere, at kommunen vil forholde sig undersøgende og tage ansvar for eventuelle handlinger, hvis der er behov for det.

Det kan være relevant at nedsætte et presseteam, der mødes og lægger en plan for pressehåndteringen af sagen.

Del 5:

IMPLEMENTERING AF BEREDSKABET

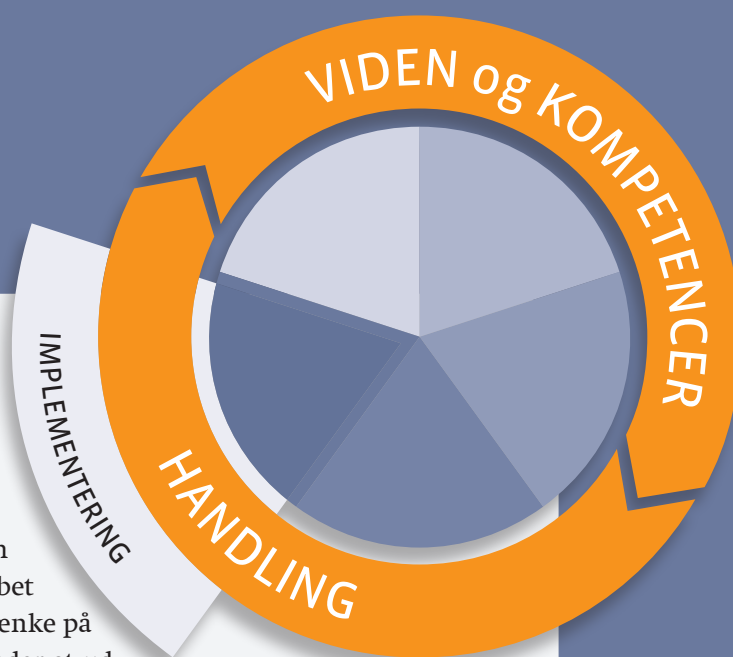
Indledning

Det er vigtigt at kommunens ledere og medarbejdere kender og anvender beredskabet til forebyggelse, tidlig opsporing og behandling af sager om overgreb mod børn og unge, men implementering af beredskabet kommer ikke af sig selv. Derfor bør man tænke på implementeringen allerede når man begynder at udforme beredskabet: Hvordan sikrer man ledelsesmæssigt og organisatorisk, at medarbejderne kender beredskabet og har de rette kompetencer til at arbejde med det? Og hvordan sikrer man en løbende opfølgning og justering af beredskabet?

I dette afsnit præsenteres anbefalinger og ideer til, hvordan man i kommunen kan arbejde med at sikre kendskabet til og ejerskabet af beredskabet.

Brug ideerne til at planlægge, hvordan I implementerer beredskabet i jeres kommune og skriv implementeringsplan og -aktiviteter ind i jeres eget beredskab.

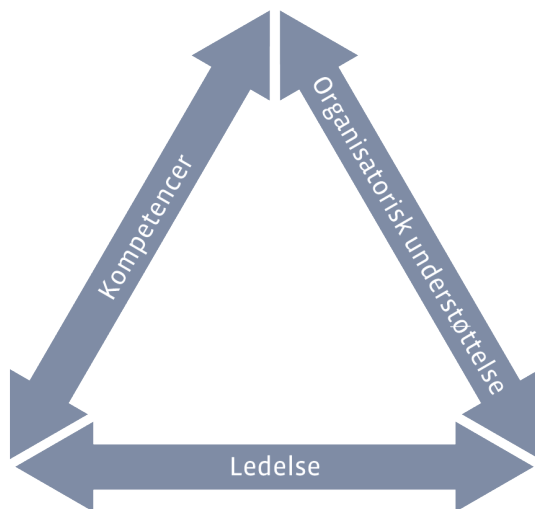
Det kræver en målrettet indsats på flere niveauer.

Fokusområder i implementeringen

For at en implementeringsproces kan fungere optimalt, er det vigtigt at se på de faktorer, der sikrer ejerskabet til og forankringen af beredskabet i praksis. Tre områder er vigtige at fokusere på i implementeringsprocessen:

- Ledelse
- Organisatorisk understøttelse
- Kompetencer.¹⁷

Figuren illustrerer tre vigtige faktorer i implementeringsprocessen. De tre områder interagerer og påvirker hinanden.

Ledelse af implementeringsprocessen skal sikre fokus på og ressourcer til implementering af beredskabet og til opfølgning og justering af beredskabet. Der skal fx gives ressourcer til organisatorisk understøttelse af og kompetenceudvikling for medarbejderne, idet rammer og kompetencer er vigtige for at medarbejderne kan anvende beredskabet. Udover at støtte medarbejderne i at anvende beredskabet skal den organisatoriske understøttelse af implementeringen også sikre opfølgning på beredskabet, fx i form af feedback fra medarbejdere eller monitorering af data om sager om vold og overgreb. Det gør det muligt at justere og tilpasse beredskabet løbende.

Ledelsens opgave i implementeringsprocessen

Uden ledelsesmæssig opbakning og understøttelse af implementeringsprocessen er chancerne for en succesfuld implementering små, derfor har kommunalbestyrelsen og den øverste ledelse i kommunen en vigtig opgave i at understøtte implementeringen. Det er vigtigt, at ledelsen får kommunikeret sine målsætninger til kommunens medarbejdere. Ledelsen skal endvidere træffe de overordnede beslutninger om udvælgelse af medarbejdere, der skal kompetenceudvikles, om arbejds gange

og om ressourcer til implementeringen af beredskabet, og endelig skal ledelsen yde opbakning til implementeringsprocessen.

Ledelsesmæssigt kan man træffe beslutning om, at fx dagtilbud, skoler og døgntilbud skal udarbejde lokale politikker, der beskriver hvordan de arbejder med forebyggelsen af at børn og unge udsættes for vold og seksuelle overgreb. Se Del 2: Forebyggelse.

Organisatorisk understøttelse af implementeringsprocessen

I implementeringsprocessen er det vigtigt at sætte fokus på, hvordan man organisatorisk kan sikre understøttelsen af implementeringsprocessen.

Her følger en række ideer til, hvordan man kan organisere arbejdet med at implementere beredskabet:

STYREGRUPPE

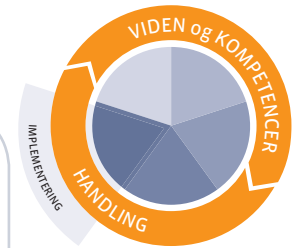
Man kan, fx på baggrund af en ledelsesmæssig beslutning og godkendelse, nedsætte en styregruppe og/eller arbejdsgruppe bestående af fagpersoner på tværs af kommunens afdelinger med henblik på at sikre, at alle afdelinger i kommunen er repræsenteret og tager ejerskab af beredskabet og implementeringsprocessen.

NØGLEPERSONER

Herudover kan det anbefales, at man på tværs af kommunens afdelinger udvælger nogle nøglepersoner, som kan gøres ansvarlige for implementeringen af beredskabet på de enkelte arbejdspladser i kommunen.

NETVÆRKSMØDER

Der kan etableres netværksmøder mellem nøglepersoner og den nedsatte styregruppe i kommunen med henblik på at sikre løbende fokus på implementeringsprocessen, men også med henblik på erfaringsudveksling og vidensudveksling mellem nøglepersonerne. Endvidere kan man som led i erfarings- og vidensudveksling vælge at etablere netværksmøder med andre kommuner.

INFORMATION TIL NYE MEDARBEJDERE

Organisatorisk er det vigtigt at etablere procedurer for information til nye medarbejdere om kommunens beredskab. Nøglepersonerne kan evt. have ansvaret for informationen til nye medarbejdere.

KONSULTATIVT TEAM

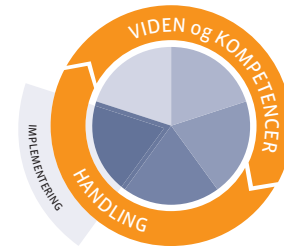
Herudover kan man organisatorisk beslutte, at man i kommunen vil etablere et konsultativt team, der skal have særlig viden omkring vold og seksuelle overgreb mod børn samt viden om håndteringen af disse sager. Et sådant konsultativt team vil kunne benyttes af medarbejdere og ledere i kommunen med henblik på sparring, rådgivning og vejledning i konkrete sager. Dette vil understøtte en ensartet håndtering af kommunens sager med overgreb samt sikre, at viden og erfaring løbende oparbejdes og bevares i kommunen.

REGISTRERING AF SAGER MED VOLD OG OVERGREB MOD BØRN OG UNGE

For at kunne følge implementeringen af beredskabet anbefales det, at kommunen registrerer sager med vold og seksuelle overgreb mod børn og unge dels for at have et overblik over antallet af sager, hvor der er mistanke eller viden om at børn og unge udsættes for vold og seksuelle overgreb og dels af hensyn til, at sagerne senere kan gøres til genstand for en opfølgning på beredskabet. Det anbefales, at kommunen løbende følger op på beredskabet ved hjælp af konkrete sagsforløb med henblik på justering, organisatorisk læring og kvalificering af håndteringen af sager med overgreb. En opfølgning via gennemgang af konkrete sager, hvor der ses på, hvordan beredskabet har fungeret, hvordan det tværfaglige samarbejde har fungeret, og ikke mindst hvordan det har været at være barn og forældre i et konkret forløb, kan medvirke til at uddrage vigtig læring, som kan anvendes fremadrettet.¹⁸ Opfølgningen er således medvirkende til en dybere og bredere implementering i forhold til relevante aktører i kommunerne samtidig med, at opfølgningen er med til at holde vidensberedskabet ajour.

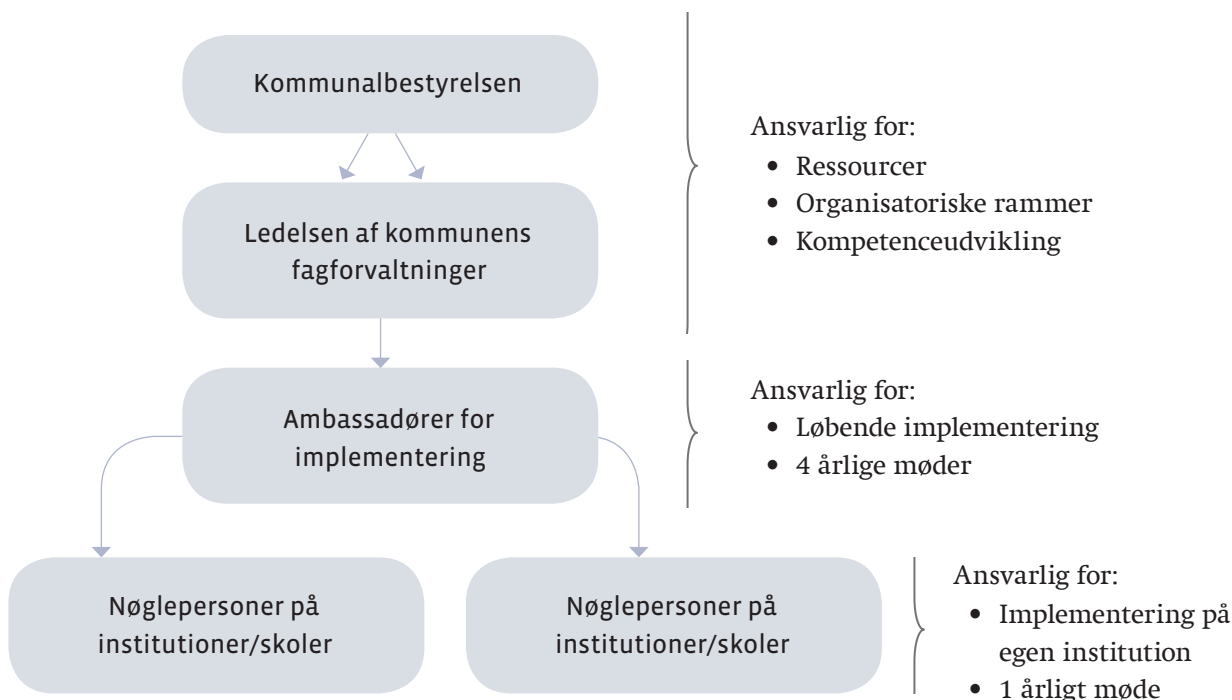

Eksempel på organisering af implementering

Figuren her viser hvordan man i en kommune har organiseret implementeringen af beredskabet. Kommunalbestyrelsen og lederne af de forskellige fagforvaltninger i kommunen godkender og træffer beslutning vedr. organiseringen, ressourceforbruget, kompetenceudvikling af medarbejdere m.v. Der er udpeget et korps af ambassadører, som skal sikre fokus på den løbende implementering. Ambassadørkorpsset refererer ledelsesmæssigt til

lederne af kommunens fagforvaltninger. På de enkelte institutioner og skoler m.v. er der udpeget en nøgleperson, som har til opgave at implementere beredskabet på egen arbejdsplads og holde sig ajour med viden på området. Nøglepersonerne refererer til ambassadørkorpsset. Der afholdes 4 årlige møder i ambassadørkorpsset med henblik på udveksling af erfaringer samt at få et overblik over, hvordan det går med implementeringen i kommunen. Der afholdes årligt møde blandt nøglepersoner med henblik på udveksling af erfaringer.

Figuren viser et eksempel på hvordan en kommune har organiseret implementeringen af beredskabet.

Kompetenceudvikling af kommunens fagpersoner

Implementeringen af beredskabet skal medvirke til, at kommunens fagpersoner får den tilstrækkelige viden til at reagere, bliver bedre til at forebygge og opspore, håndtere og arbejde tværfagligt og tværsektorielt i sagshåndteringen, samt bliver i stand til at iværksætte en faglig kvalificeret indsats. En opkvalificering i form af kompetenceudvikling¹⁹ af kommunens fagpersoner skal således bidrage til at:

- fagpersoner får den rette viden til at reagere ved mistanke om, at et barn eller ung udsættes for vold eller seksuelle overgreb.
- fagpersoner bliver i stand til at iværksætte den rigtige støtte i forhold til barnet, den unge og dets nærmeste omsorgspersoner.
- fagfolk bliver i stand til at levere en koordineret indsats på tværs af faggrupper og sektorer.

SPARRING

For at fastholde og omsætte den viden, der er blevet lært under kompetenceudviklingen i den daglige praksis, anbefales det, at medarbejdere har mulighed for sparring fra eksempelvis kommunens nøglepersoner på området, eller hvis man i kommunen har etableret et konsultativt team, hvor man kan drøfte sager, hvor børn og unge udsættes for vold og seksuelle overgreb.

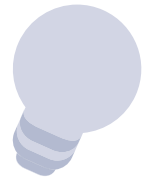

Offentliggørelse og revidering

Kommunens beredskab skal offentliggøres, så det er tilgængeligt via kommunens hjemmeside. Beredskabet skal revideres løbende efter behov og med maksimalt fire års intervaller jf. Serviceloven § 19, stk. 5.

REGISTRERINGS- OG FEEDBACKAKTIVITETER

For at sikre løbende feedback på og revidering af beredskabet anbefales det at implementere en eller flere af de registrerings- og feedbackaktiviteter der er beskrevet under afsnittet "Organisatorisk understøttelse af implementeringsprocessen"

Referencer

1. SISO er det nationale videnscenter for sociale indsatser ved vold og seksuelle overgreb mod børn og unge. SISO er organisatorisk forankret i Socialstyrelsen.
2. Socialstyrelsen (2014)
3. SISO inspireret af Kempe: Kempe, Henry C (1978) *Sexual Abuse, Another Hidden Pediatric Problem*. The 1977 C. Anderson Aldrich Lecture. Pediatrics Vol. 62 No. 3 September.
4. I dette materiale er vægten lagt på den primære og sekundære forebyggelse. Det er imidlertid vigtig for kommunen at være opmærksom på den tertiære forebyggelse, der har til formål at forebygge senfølger af skader, som et barn er pådraget som følge af vold og seksuelle overgreb.
5. SISO, Socialstyrelsen (2011) *En tryk anbringelse – forebyggelse af seksuelle overgreb mod børn og unge. Et inspirationsmateriale*.
6. Lov om indhentelse af børneattest i forbindelse med ansættelse af personale m.v., LOV nr. 520 af 21.06.2005 med senere ændringer, LOV nr. 429 af 29.05.2008 og LOV nr. 444 af 23.05.2012 § 1.
7. SISO, Socialstyrelsen (2010) *Den professionelle tvivl. Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge. Et fagligt vejledningsmateriale*.
8. Zeuten, Katrine (2009) *Kærlighed og overlevelse. Barneseksualitet og seksuelle traumer*. Akademisk Forlag.
9. SISO, Socialstyrelsen (2010) *Den professionelle tvivl. Tegn og reaktioner på seksuelle overgreb mod børn og unge. Et fagligt vejledningsmateriale*.
10. Finkelhor, David (1984) *Child Sexual Abuse, New Research and theory*. Free Press, New York. David Finkelhor har opstillet fire forhåndsbetingelser, der går forud for et seksuelt overgreb.
11. SISO, Videnscenter for sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn og SUS, Socialt Udviklingscenter (2007a) *Seksuelle overgreb mod børn og unge med handicap. En kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af omfang og karakter af seksuelle overgreb*.
12. Mehlbye, J. (2006) *Seksuelle overgreb på børn og unge på døgninstitution – omfang og indsats*. AKF forlaget. SISO, Videnscenter for sociale indsatser ved seksuelle overgreb mod børn (2007b) *Seksuelle overgreb mod børn og unge anbragt uden for hjemmet eller i aflastning. En kvantitativ og kvalitativ undersøgelse af omfang og karakter af seksuelle overgreb*.
13. Det kommunale beredskab bør indeholde evt. link til kommunens underretningsskema samt information om, hvor underretning til kommunen skal sendes hen.
14. Se endvidere Ankestyrelsens vejledningspjece vedr. udveksling af oplysninger mellem kommune og politi.
15. Der henvises til yderligere oplysninger på www.erstatningsnaevnet.dk
16. Den tertiære forebyggelse med henblik på forebyggelse af senfølger af overgreb.
17. Figuren er inspireret af Dean L. Fixsen, Sandra F. Naoom, Karen A. Blase m.fl. (2005) *Implementation Research: A synthesis of the Literature*. University of South Florida.
18. SISO tilbyder som led i implementeringsstøtten konsulentbistand til opfølgning på beredskabet.
19. SISO tilbyder som led i implementeringsstøtten undervisning og afholdelse af temadage for fagpersoner i kommunen.

Kontakt

KONSULENTBISTAND

SISO yder gratis konsulentbistand til kommunerne i arbejdet med at udarbejde/ajourføre et kommunalt beredskab. SISO tilbyder konsulentbistand til at implementere den forebyggende indsats og tidlige opsporing i alle kommunens institutioner.

Konsulentbistand kan rekvireres i form af en pakke, der omfatter:

- bistand til at udarbejde beredskaber, så de lever op til lovgivningens intentioner
- implementeringsstøtte, der sikrer fagligt kompetenceløft samt organisatorisk og ledelsesmæssig understøttelse af beredskaberne
- opfølgning på beredskabets med fokus på barnet og det tværfaglige samarbejde.

Læs mere

Læs mere om SISO's konsulentbistand - og find kontaktoplysninger - på:
www.socialstyrelsen/born/overgreb/siso

Overgrebspakken – børn skal altid beskyttes

Overgrebspakken er Social-, Børne- og Integrationsministeriets samlede indsats til beskyttelse af børn og unge mod overgreb.
www.socialstyrelsen.dk/overgreb